

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
MATKAILU-, RAVITSEMIS- JA TALOUSALA

YMPÄRISTÖMERKIN KRITEERIEIN PÄIVITYS

Hotelli Scandic Kuopio

TEKIJÄ: Sanna Peurala

Koulutusala			
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala			
Koulutusohjelma			
Hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelma			
Työn tekijä(t)			
Sanna Maria Peurala			
Työn nimi			
Ympäristömerkin kriteerien päivitys – Scandic Kuopio			
Päiväys	25.11.2014	Sivumäärä/Liitteet	49
Ohjaaja(t)			
Jari Linden, Markku Haapakoski			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)			
Hotelli Scandic Kuopio, Outi Hanhijärvi			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Joutsenmerkin hotelleille asettamat kriteerit vanhenevat kesäkuun 2015 loppuun mennessä ja uudet astuvat voimaan. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kuinka Joutsenmerkin pakolliset kriteerit ovat muuttuneet, eli mihin asioihin työn toimeksiantajan hotelli Scandic Kuopion täytyy kiinnittää huomiota hakemusta uusiessa.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä ovat vastuullinen liiketoiminta ja sen osa-alueet. Yhtenä osana työtä perehdytään yleisimpiin ympäristömerkkeihin ja erityisesti Joutsenmerkkiin. Työssä tuodaan myös esille millaista toiminta on tällä hetkellä Joutsenmerkin kriteerien mukaan hotelli Scandic Kuopiossa.</p> <p>Tutkimuksen pohdinta osaan on koottu lyhyt yhteenveto pakollisten vaatimusten muutoksista. Tässä osassa tuodaan myös esiin ideat mahdollisille jatkotutkimuksille.</p> <p>Työ on herättänyt itseäni pohtimaan ympäristöasioita enemmän, joten olen koonnut työn loppuun myös omia ideoitani ympäristöystävällisempään toimintaan.</p>			
Avainsanat			
Vastuullinen liiketoiminta, ympäristömerkit, Pohjoismainen ympäristömerkki, Joutsenmerkki, Scandic, Scandic Kuopio			

Field of Study Tourism, Catering and Domestic Services			
Degree Programme Degree Programme in Hotel and Restaurant Management			
Author(s) Sanna Maria Peurala			
Title of Thesis Updating the eco-label criteria – Scandic Kuopio			
Date	25.11.2014	Pages/Appendices	49
Supervisor(s) Jari Linden, Markku Haapakoski			
Client Organisation /Partners Hotel Scandic Kuopio, Outi Hanhijärvi			
<p>Abstract</p> <p>The Swan Ecolabel criteria will be replaced by new ones in June 2015 when the old criteria expire. The purpose of this study is to find out how the mandatory criteria have changed. The client hotel Scandic Kuopio must focus on these changing criteria when re-applying for the ecolabel.</p> <p>The theoretical context in this thesis is corporate responsibility and its sub-fields. One part of the thesis is to get to know the most common ecolabels in Finland, especially the Swan ecolabel. In this thesis you will also find out how the ecolabel criteria are affecting everyday work at Scandic.</p> <p>In the discussion section there is a summary of the mandatory criteria changes. In this section there are some ideas for the future studies around this subject. I have also made a small list of my own ideas on how to work in an even more environmental-friendly way in Scandic Kuopio.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Corporate responsibility, ecolabel, the Nordic Ecolabel, The Swan Ecolabel, Scandic, Scandic Kuopio</p>			

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	6
1.1 Työn tausta ja tavoite	6
1.2 Työn rakenne	8
1.3 Scandic	9
1.3.1 Scandic Kuopio	10
1.4 Toiminnallinen opinnäytetyö	11
2. VASTUULLINEN LIIKETOIMINTA.....	13
2.1 Taloudellinen vastuu	16
2.2. Sosiaalinen vastuu	16
2.3 Ympäristövastuu	18
2.3.1 Luonto sidosryhmänä	19
2.3.2. Ympäristöjohtaminen	20
2.4 Vastuullinen toiminta Scandicissa	21
3. YMPÄRISTÖMERKIT SUOMESSA	23
3.1. Elinkaariajattelu	24
3.1.1. Elinkaariajattelu ja Joutsenmerkki	24
3.2. Pohjoismainen ympäristömerkki	25
3.3. Euroopan unionin ympäristömerkki	25
3.4. Bra Miljövärl	25
3.5. Luomu – valvottua tuotantoa merkki	26
3.6. Euroopan unionin luomumerkki.....	26
3.7. Energiamerkinnät.....	26
4. JOUTSENMERKKI HOTELLI- JA RAVINTOLA-ALALLA	27
4.1. Joutsenmerkki Suomessa	29
4.2 Hakeminen	29
4.3 Joutsenmerkityt hotellit ja ravintolat	30
4.3.1 Kriteerit	31
5. JOUTSENMERKKI SCANDIC KUOPIOSSA.....	34
5.1. Toiminta kriteerien mukaan	34
5.1.1. Raja-arvot ja vaatimukset	34

5.2. Kriteerien erot	36
6. POHDINTA.....	45
6.1. Johtopäätökset	46
LÄHTEET	47

1. JOHDANTO

Hotelli Scandic Kuopio on Joutsenmerkitty hotelli Kuopiossa kauniilla Kallaveden rannalla. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kuinka Joutsenmerkin pakolliset kriteerit ovat muuttuneet, eli mihin kohtiin Kuopion hotelli Scandicissa on keskityttävä, jotta ympäristömerkin uudet kriteerit täyttyvät ja Joutsenmerkki säilyy hotellilla. Työssä tarkastellaan Joutsenmerkin vanhenevia kriteerejä ja verrataan niitä uusiin. Tuloksista kootaan työn yhteyteen lyhyt aineisto, jossa vertaillaan pakollisten vaatimusten eroja. Työn viitekehyksenä tarkastellaan kestävästä kehitystä ja perehdytään vastuulliseen liiketoimintaan. Yhtenä osiona perehdytään ympäristömerkkeihin Suomessa ja erityisesti Joutsenmerkkiin. Tutustutaan Joutsenmerkkiin, sen myöntämisperusteisiin ja selvitetään, kuinka perusteet muuttuvat uusien kriteerien myötä. Lopuksi havainnoista ja tutkimuksista tehdään yhteenveto ja pohdinta.

1.1 Työn tausta ja tavoite

Seuraavaan on koottu muutamia ajatuksia, jotka ovat läheisesti kytköksissä opinnäytetöyhöni.

”Yhtenä 2000-luvun muotisanana on pidetty yhteiskuntavastuuta. Yhteiskuntavastuun katsotaan käsittävän yritysten sosiaalisen- ja ympäristövastuun, joihin yritysten nykyään usein edellytetään kiinnittävän huomiota taloudellisten päämääriensä ohella.” (Ketola 2005, 10.) Scandic omalta osaltaan pyrkii toimimaan mahdollisimman vastuullisesti ja onkin työskennellyt ympäristöasioiden hyväksi jo vuodesta 1994. Scandic-ketjun tavoitteena on vaikuttaa sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä kehitykseen yhteiskunnassa. Paljon asioiden eteen on jo tehty ja lisää voi aina tehdä. Ketjulla on jo yli 120 Joutsen-merkin saanutta hotellia, joista yhtenä Kuopion oma hotelli Scandic. (Scandichotels [www-sivusto](#). Ympäristötyömme)

”Yksikään yritys ei voi välttää vastuutaan ympäristöstä ja paneutumista ympäristökysymyksiin. Tästä syystä Scandic pyrkii aktiivisesti pienentämään ympäristökuormitusta ja tukemaan ekologisesti kestävästä yhteiskunnan kehitystä.” Tämä on ollut Scandicin ympäristöpolitiikka jo vuodesta 1994 alkaen. (Scandichotels [www-sivusto](#). Ympäristötyömme.) Tämä lause on yksi tärkeä osa opinnäytetöitä ja sen syntymistä.

Aihe tälle työlle on valikoitunut pidemmän pohtimisen jälkeen. Työskentelen itse hotelli Scandic Kuopiossa ja aihetta pohtiessani halusin sen liittyvän työhöni ja työpaikkaan, sillä näin opinnäytetyön tekeminen on helpompaa ja mielenkiinto työhön säilyy.

Opinnäytetöni on vahvasti sidoksissa omaan työhöni, nyt ja tulevaisuudessa. Scandicin omat eettiset ohjeet, sekä Joutsenmerkin kriteerit ohjaavat toimintaa työssämme nyt ja jatkossa.

Scandic pyrkii toiminnassaan kestävästä kehityksen malliin ja vastuulliseen liiketoimintaan.

Työn aihe on syntynyt yhteistyössä toimeksiantajan kanssa ja on nyt hyvin ajankohtainen. Joutsenmerkin vanha kriteeriversio vanhenee vuoden 2015 kesäkuuhun mennessä, joten merkin uudelleen hakeminen on ajankohtaista yritykselle. Työssäni tutkin pakollisten kriteerien muutoksia ja tätä kautta selvitän mihin jatkossa täytyy kiinnittää paremmin huomiota. Työskennellessäni Scandicin vastaanotossa olen pohtinut, miten työntekijät itse voisivat omalta osaltaan vaikuttaa ympäristön hyväksi vielä enemmän, vaikkakin vain pienillä teoilla. Joutsenmerkin kriteerit ja Scandicin kestävän kehityksen ohjeet ohjaavat jo työtämme, mutta uskon että jokainen voi tehdä aina hieman enemmän. Työn alkuperäinen tarkoitus, keskittyminen kestäväan kehitykseen ja ympäristöystävällisyyteen, sekä sen parantamiseen Kuopion Scandicissa toi mukanaan sujuvan jatkumon Joutsenmerkistä.

”Joutsenmerkin tavoitteena on edistää kestävää kehitystä, johon pyritään askel kerrallaan. Tämä tarkoittaa sitä, että kriteereitä tiukennetaan asteittain. Kriteerit ovat voimassa määrääjän, yleensä kolmesta viiteen vuotta. Tällöin kriteereitä muutetaan muun muassa uuden ympäristötiedon, tekniikan kehityksen sekä markkinatilanteen mukaisesti.” (Joutsenmerkin [www-sivut](#). Kriteerit.)

Joutsenmerkin myöntämisperusteiden kriteerit vanhenevat pian ja uudet astuvat voimaan.

Scandic on alkanut jo vuonna 1993 kehittää ohjelmaansa kestävän kehityksen hyväksi. Ympäristöä, yhteiskuntaa ja taloudellisesti kestävää kehitystä koskevat asiat huomioidaan kaikissa päätöksissä päivittäisessä toiminnassa hotellissamme. Ympäristö- ja yhteiskuntavastuu huomioidaan nykyään monien yritysten toiminnassa. Scandic on näyttänyt, että näillä alueilla voi tehdä paljon ja saada tulokseksi entistäkin parempaa kannattavuutta. (Scandichotels [www-sivusto](#). Ympäristö ja kestävä kehitys. <http://www.scandichotels.fi/settings/Side-foot/About-us-Container-/Vastuullista-elamaa/>)

Vastaavanlaisia opinnäytetöitä, joiden keskeisenä ajatuksena ovat vastuullinen liiketoiminta ja/tai Pohjoismainen ympäristömerkki, Joutsenmerkki, on tehty useampia. Kaikkien näiden töiden tarkoituksena on ollut kuitenkin selvittää, millaisia toimenpiteitä yrityksen on täytynyt tehdä, jotta se saisi itselleen Joutsenmerkin. Tämä työ eroaa niistä, sillä työn tarkoituksena ei ole etsiä vastauksia siihen, kuinka Joutsenmerkki Scandic Kuopiolle myönnetään, vaan tämän työn tarkoitus on, kuten aiemmin jo esitetty, pyrkiä nostamaan esiin ne erot joita Joutsenmerkin kriteerien välille on syntynyt uuden ja vanhan kriteeriversion välillä.

Työn tavoitteena on kasvattaa omaa ammatillista osaamista. Opinnäytetyön tarkoituksena on perehtyä kestävän kehityksen kautta vastuulliseen liiketoimintaan, ja sen osiin, – taloudelliseen, sosiaaliseen ja ekologiseen vastuuseen. Kestävällä kehityksellä on nykyään suuri rooli yritystoiminnassa ja monet yritykset pyrkivät mahdollisimman ympäristöystävälliseen toimintaan.

Esimerkiksi Ketola (2005, 11) määrittelee kestävän kehityksen seuraavanlaisesti: ”Kehitys, joka tyydyttää nykyisen ihmissukupolven tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omia tarpeitaan.” Samainen Ketolan kirja käsittelee myös laajasti vastuullista liiketoimintaa.

1.2 Työn rakenne

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, joka rakentuu useammasta osasta.

Johdannosta, jossa tuodaan esille työn tausta, tavoitteet ja rakenne. Hieman myöhemmin tässä samassa luvussa esitellään Scandic ketjuna ja tutustutaan tarkemmin toimeksi antajaan Kuopion hotelli Scandiciin. Johdannon alle alaotsikoksi kirjataan myös teoria toiminnallisesta opinnäytetyöstä. Toiminnallisesta opinnäytetyöstä ovat kirjoittaneet Hanna Vilkkä ja Tiina Airaksinen (2005). Heidän Kirjansa Toiminnallinen opinnäytetyö on tärkeässä osassa tämän työn kirjoittamista.

Toinen kappale keskittyy vastuulliseen liiketoimintaan, sen historiaan ja siihen millaisiin osiin se jakautuu ja kuinka se toimii nykymaailmassa. Yhtenä osana työtä esitellään ympäristömerkit Suomessa. Tämä osio pitää sisällään lähinnä yleisesittelyä Suomessa käytettävistä ympäristö- ja vastuullisuusmerkeistä. Myöhemmin työssä käsitellään Joutsenmerkkiä hotelli- ja ravintola-alalla ja tutustutaan sen kriteerien mukaiseen toimintaan Scandic Kuopiossa.

Työ koostuu teoria osuudesta jossa käsitellään opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä, vastuullista liiketoimintaa, kestävästä kehitystä, ympäristöystävällisyyttä ja Joutsenmerkkiä. Empiirisessä osuudessa puolestaan keskitytään selvittämään Joutsenmerkin kriteereitä ja niitä toimenpiteitä joita toimeksiantaja on jo tehnyt saadessaan toiminnalleen ympäristömerkin. Lisäksi perehdytään myös niihin toimintoihin joita toimeksiantajan täytyy vielä tehdä päivittäessään ympäristömerkkiä. Empiirinen osuus toteutetaan keräämällä tietoa toimeksiantajalta ja kirjaamalla saadut tiedot ja tulokset osaksi opinnäytetyötä.

1.3 Scandic

Scandic on alun perin ruotsalainen ketju, jonka historia alkaa jo vuodesta 1963 kun Ruotsin Laxaan avattiin ensimmäinen Esso Motorhotell-hotelli. Esso Motorhotell-ketju, joka nykyään tunnetaan nimellä Scandic, perusti liikeideaansa nojaten hotelleja pääasiallisten matkareittien varsille Ruotsiin. Vuosien kuluessa yhä useampia hotelleja avattiin ja myös legendaarinen Jimmy Hendrix on viihtynyt eräässä ketjun hotellissa tuhoten hotellihuoneensa ikimuistoisesti ennen Göteborgin konserttiaan. (Scandichotels [www-sivusto](http://www.sivusto). Historiamme.)

1970-luvun alussa matkustaminen lisääntyessä ensimmäiset hotellit avattiin Ruotsin ulkopuolelle Tanskaan ja Norjaan. Nykyään Scandic hotelleja voi jo löytää kahdeksasta eri maasta. Vuonna 1973 Essosta tuli Ruotsin suurin hotelliketju ja vuonna 1984 kaikki hotellit nimettiin uudestaan, Essosta tuli Scandic. (Scandichotels [www-sivusto](http://www.sivusto). Historiamme.)

Scandic on ollut edelläkävijä ympäristöasioissa jo pitkään. Vuonna 1994 Scandic aloitti ainoastaan hotellivieraiden lattialle jättämien pyyhkeiden vaihtamisen ja monet muut ketjut seurasivat perässä tavassa, joka nykyään on alan standardi. Samana vuonna Scandic ketjussa myös kaikki kertakäyttöiset saippuat vaihdettiin kylpyhuoneisiin asennettaviin jakelusäiliöihin tavoitteena hävikin vähentäminen ja ympäristön suojele. Paria vuotta myöhemmin, vuonna 1996, Scandic otti käyttöön uusia ympäristötavoitteita jotka haastoivat koko alan silloisen toiminnan. Esimerkiksi vuoteen 1996 mennessä veden käyttöä oli laskettu 21 % ja hiilidioksidipäästöjä huimat 65 %. Tästä vain muutama vuosi eteenpäin ja ketju saikin ensimmäisen pohjoismaisella ekomerkillä merkityn hotellinsa. Nykyään jo neljällä viidestä Scandic-hotellista on pohjoismainen ekomerkintä. (Scandichotels [www-sivusto](http://www.sivusto). Historiamme.)

2000-luvun alussa Scandic alkoi tukea maataloutta tarjoamalla aamiaisellaan luomua, jonka tuottamisessa ei ole käytetty torjunta-aineita ja jossa varmistetaan myös eläinten hyvinvointi. Vuonna 2006 Scandic sai luvan avata ympäri vuorokauden auki olevia myymälöitä hotelleihinsa ja yhdessä Maailman Luonnonsäätiön WWF:n kanssa poistaa kaikkien ravintoloidensa ruokalistoilta jättikatkara-vut. Eivätkä hyvät teot siihen loppuneet, vuonna 2009 Scandic halusi omalta osaltaan vähentää pulloitetun veden tuottamia hiilidioksidipäästöjä ja lopetti pulloitetun mineraaliveden tarjoilun. Sen sijaan tarjoillaan paikan päällä suodatettua ja hiilihapotettua vettä. Tällä tavoin päästöjä on kyetty vähentämään 160 tonnia vuodessa. (Scandichotels [www-sivusto](http://www.sivusto). Historiamme.)

Kuluvana vuonna 2014 Scandic on ostanut Rica Hotels-ketjun ja vahvistanut asemaansa Pohjoismaiden johtavana hotelliketjuna lisäämällä 72 uutta hotellia tarjontaansa. Nykyään hotelleja on valittavana 230 kahdeksassa eri maassa. Pohjoismaiden vihreimpänä hotelliketjuna Scandic keskittyy aina ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen ja esteettömyyteen. (Scandichotels [www-sivusto](http://www.sivusto). Historiamme.)

1.3.1 Scandic Kuopio

Toimeksiantajani hotelli Scandic Kuopio sijaitsee kauniilla paikalla Kuopiossa Kallaveden rannalla aivan keskustan tuntumassa. Kaikki 137 huonetta ovat uudistettu modernilla sisustuksella keväällä 2014. Hotelli on ympäristömerkitty Pohjoismaisella Joutsenmerkillä. Hotellilta on matkaa keskustaan vain hieman yli kilometri, joten nähtävyyksiin tutustuminen ympäri Kuopiota on helppoa. Kävelymatkan päässä on museoita ja teattereita. Hotellilla on myös oma ravintola, mutta jos haluaa kokeilla jotain muuta, myös muut keskustan ruokapaikat ovat vain pienen kävelymatkan päässä. (Scandichotels www-sivusto. Scandic Kuopio.)

Hotellin ravintola Mesimarjassa voi nauttia illallista tai siirtyä baarin puolelle nauttimaan virvokkeista. Alakerrasta löytyvät lasten leikkitila, kuntuhuone ja saunatilat. Saunoilta pääsee myös allasosastolle virkistävälle uinnille tai rentoutumaan porealtaaseen. Kesäisin hotellilla on myös avoinna ulkoterassi. Parkkihallia hotellilla ei ole, mutta ulkoparkkitila hotellin molemmin puolin on maksuton asiakkaille. Scandic Kuopio tarjoaa myös langattoman ja ilmaisen Internet-yhteyden asiakkailleen.

Hotellilla on useita kokoustiloja, joita asiakkaiden tarpeiden mukaan on mahdollista muokata mieleiseksi. Erilaisten ja erikokoisten kokousten ja bankettien järjestäminen on helppoa. Kokoustiloja valittavana on kahdeksan ja suurimmillaan tilaisuuksia voidaan järjestää jopa 400 hengelle.

Huoneluokkia Kuopion Scandicissa on neljää erilaista, nämä ovat; standard, superior, superior extra ja junior suite. Tarjolla on myös perhehuoneita, jonne yöpymään mahtuu hieman isompikin perhe. Kaikkien huoneiden perusvarustukseen kuuluvat TV, hiustenkuivaaja, minibaari, langaton Internet-yhteys, silitysrauta, tallelokero, nojatuoli tai sohva, sekä tuoli ja työpöytä. Kaikissa huoneissa on myös huonekohtainen viilentävä ilmastointi. (Scandichotels www-sivusto. Scandic Kuopio. Huoneet.)

1.4 Toiminnallinen opinnäytetyö

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen, joten on tärkeää perehtyä toiminnallisen opinnäytetöihin syvemmin, siihen mitä sillä tarkoitetaan ja millainen se on sisällöltään.

Vilkan ja Airaksisen mukaan (2004, 9) toiminnallinen opinnäyte tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, esimerkiksi toiminnan järjeistämistä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena onkin tuottaa pienimuotoinen ohjeistus ympäristöohjelmasta toimeksiantajalle, eli Scandic Kuopiolle.

Toiminnallinen opinnäytetyö on työelämän kehittämistyö jolla yleensä on toimeksiantaja. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksen tulee aina pohjata ammattiteorioille ja siten raportin tulee aina myös sisältää teoreettinen viitekehys. (Virtuaali- ammattikorkeakoulun www-sivut. 2006. Monimuotoisen/toiminnallinen opinnäytetyö).

Vilka ja Airaksinenkin (2004, 16) toteavat kirjassaan, että hankkimalla opinnäytetyölleen toimeksiantajan voi prosessin avulla näyttää laajemmin osaamistaan, herättää työelämän kiinnostusta itseensä sekä mahdollisesti myös työllistyä. Toimeksiannetun opinnäytetyön kanssa suhteiden luominen on helpompaa ja omien työelämätaitojen kehittäminen laajenee. Onkin erittäin hienoa, että opinnäytetyöni on hyvin työelämä sidonnainen, sillä se tukee omaa ammatillista kasvuani erinomaisesti.

Kirjottaessa on tärkeää, että aihe on itselle mieluinen ja kiinnostava. Aihepiiriin valinnassa on tärkeää valita aihe joka motivoi kirjoittajaa itseään. Siksi olenkin valinnut aiheekseni Joutsenmerkin, sillä ympäristöasiat kiinnostavat minua ja haluan omalta osaltani toimia oikein ja tehokkaasti ympäristön puolesta työskennellessäni hotelli Scandic Kuopiossa, Joutsenmerkin kriteerien mukaisesti. Aiheen valinnan kannalta on myös tärkeää, että se mahdollistaa oman asiantuntijuuden syventämisen. Ideaali tilanne olisikin, että saisi tehdä opinnäytetyönsä siihen työpaikkaan jossa työskentelee, näin esimerkiksi oma työllisyystilanne ja urakehitys mahdollisesti varmistuisivat. (Vilka ja Airaksinen, 2004, 23).

Koska toiminnallisen opinnäytetyön yhtenä toteuttamistapana on aiheesta riippuen myös selvityksen tekeminen, on yksi yleinen piirre se, että työlle pyritään luomaan kokonaisilme josta tavoitellut päämäärät ovat helposti tunnistettavissa. Toiminnallisen opinnäytetyön tutkimuskäytäntöjä käytetään hieman väljemmin kuin tutkimuksellisessa työssä vaikka keinot tiedon keräämiselle ovat hyvin samanlaiset. Jotta toiminnallisen opinnäytetyön tiedon laatu olisi turvattu, käytetään hyväksi perustason tutkimuskäytäntöjä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että tiedonkeruu suoritetaan esimerkiksi postikyselynä tai paikan päällä, ja että aineistoin analyysi esitetään esim. taulukkona prosenttiluvuin. (Vilka ja Airaksinen, 2004, 51–57).

Vilka ja Airaksinen (2004) toteavatkin kirjassaan että toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on saattaa opinnäytetyö kielelliseen muotoon. Toiminnallisen opinnäytetyön raportin on oltava sellainen, josta selviää mitä on tehty, miksi on tehty ja miten on tehty. On myös tärkeää tuoda esiin tulokset ja johtopäätökset. Onnistuneen työn kannalta on myös olennaista pohtia omaa onnistumistaan, prosessin sujuvuutta ja sitä, kuinka onnistunut tuotos on. Opinnäytetyö on niin persoonallisen kasvun väline, kuin myös ammatillisen osaamisen mittari. Toiminnallisen opinnäytetyön tärkeä osa on kirjallisen prosessin, teoria osan, lisäksi itse produkti eli tuotos, joka syntyy osana toiminnallista opinnäytetyötä.

2. VASTUULLINEN LIIKETOIMINTA

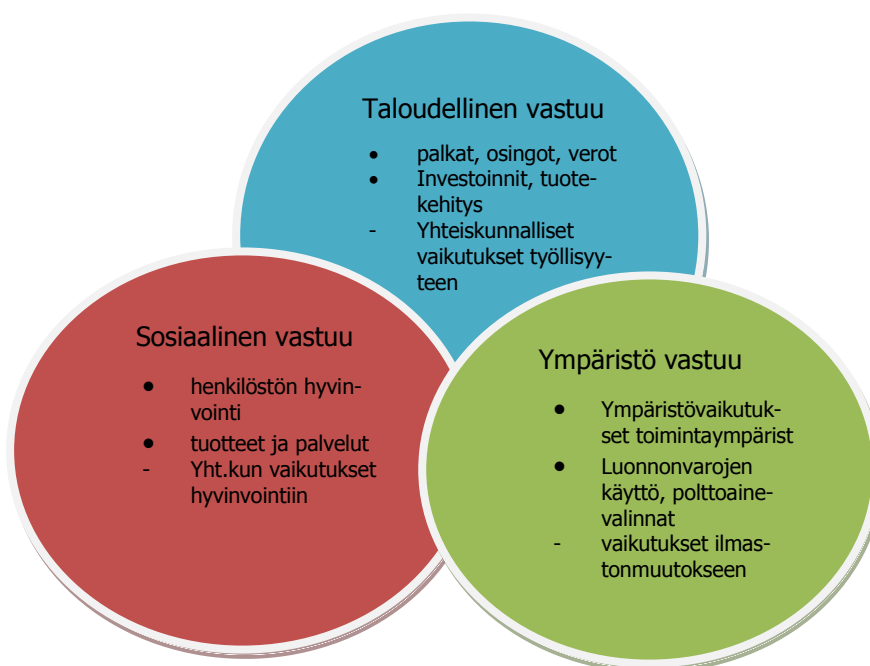
Vastuullinen liiketoiminta on osa kestävästä kehitystä ja muodostaa tärkeän osan opinnäytetyöstäni. Vastuullisen liiketoiminnan käsitteen ymmärtäminen on tärkeää erityisesti ympäristövastuu osuuden ymmärtämiseksi sillä tässä työssä Joutsenmerkin ja sen kriteerien kautta juuri ympäristövastuulle on annettu suuri merkitys. Kestävä kehitys, on määritelty muun muassa Ketolan (2005, 11) kirjassa ”kehitykseksi, joka tyydyttää nykyisen ihmiskupolven tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omia tarpeitaan”. Kestävällä kehityksellä on myös kolme keskeistä ulottuvuutta – ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu ja taloudellinen toiminta, eli taloudellinen vastuu - joilla on merkittävä keskinäinen riippuvuus ihmiskunnan ja yritysten kehityksessä (Harmaala ja Jallinoja, 2012, 16).

Vastuullinen liiketoiminta kuuluu olennaisesti osaksi liiketoimintaa. Tässä osiossa perehdytään vastuulliseen liiketoimintaan ja sen historiaan. Lopuksi tarkastellaan toimeksiantajan eettisiä ohjeita ja niiden kautta heidän vastuullista toimintaansa.

Ekologinen vastuu ja ympäristöasiat ovat tämän tärkeitä asioita. Vastuullisen liiketoiminnan teoilla tarkoitetaan sellaisia tekoja, jotka pitävät sisällään kaikki kolme osa-aluetta ja tähtäävät kestäväan kehitykseen. Kestävä liiketoiminta on tärkeä osa Scandicin arvomaailmaa, sen pohjalta myös Joutsenmerkin kriteerien mukainen toiminta aukeaa paremmin. Vastuullinen liiketoiminta ponnistaa viime vuosien aikana 2000-luvulla paljon puhutuista yhteiskuntavastuun, kestäväan kehityksen ja kestäväan liiketoiminnan käsitteistä. Vastuullinen liiketoiminta pureutuu asiaan kuitenkin vielä hieman pidemmälle ja syvemmälle. On kuitenkin muistettava, etteivät yksittäiset teot itsestään riitä kestäväan liiketoiminnan saavuttamiseen. Jotta kaikesta liiketoiminnasta saataisiin kestävää, on vielä paljon muutettava yritysten ja yhteiskunnan ajatusmaailmassa. (Ketola, 2004, 9-14).

Yritysvastuu ja vastuullinen liiketoiminta ovat toistensa synonyymeja, näillä tarkoitetaan yleensä erilaisia vapaaehtoisia toimia, joilla yritys toteuttaa yhteiskuntavastuutaan sidosryhmien odotusten perusteella. Sen taustalla on ajatus, jonka mukaan yrityksillä on taloudellisen vastuunsa lisäksi vastuu myös sen ihmisten (sosiaalinen vastuu) ja sen ympäristön sekä yhteiskunnan (ekologinen vastuu) hyvinvoinnista. (Harmaala ja Jallinoja, 2012, 15–17). Yritysvastuu liittyy kestäväan kehityksen taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen puoleen, jotka kaikki puolestaan taas liittyvät toisiinsa. Taloudellinen vastuu luo pohjan ekologiselle ja sosiaaliselle vastuulle. Näin ollen myös ekologinen ja sosiaalinen vastuu vaikuttavat taloudelliseen vastuuseen kumpikin omalla tavallaan. Yrityksen omat arvot vaikuttavat siihen millainen suhtautumistapa sillä on vastuulliseen liiketoimintaan. Scandicin arvot on määritelty kolmella englanninkielisellä sanalla: Casual, Creative, Caring, ja näitä toteutetaan jokaisen Scandic ketjun hotellin päivittäisessä toiminnassa. Arvoja on pohdittu yhdessä työyhteisön kanssa, jotta käsitteet aukeavat paremmin ja niiden mukaan toimiminen sujuisi saumattomasti hotellissa kuin hotellissa.

Yrityksen toimintaa ohjaavat arvot voidaan karkeasti jakaa taloudellisiin ja eettisiin arvoihin. Taloudelliset arvot ovat välineellisiä ja liittyvät tuloksen parantamiseen. Eettisiin arvoihin lasketaan ihmisten käsitykset siitä mikä on oikein. Yrityksen näkökulmasta sen eettisiä arvoja voidaan tarkastella vastuullisen liiketoiminnan kolmen osa-alueen kautta. Eettisellä taloudellisella arvoperustalla tarkoitetaan päämäärien tarkastelua ottamalla huomioon myös sosiaaliset ja ekologiset näkökohdat. (Rohweder, 2004, 77–82).

Kuvio 1. Vastuullisen liiketoiminnan osa-alueet

Yllä olevassa kuviossa on kuvattu Harmaalan ja Jallinojan (2012, 17) mukaan vastuullisen liiketoiminnan kolme ulottuvuutta jotka ovat keskenään riippuvuussuhteessa. Jaottelua käytetään myös paljon kestävä kehityksen yhteyksissä. Kaikki kolme aluetta toimivat myös päällekkäin ja vaikuttavat toinen toistensa toimiin tätä kautta.

- = välittömät vaikutukset
- = välilliset vaikutukset

Taloudellisen vastuun välittömät vaikutukset koskevat esimerkiksi palkkoja, sekä yrityksen investointeja. Välillisiä vaikutuksia taas syntyy yhteiskunnan työllisyyteen, kun yritys luo työpaikkoja markkinoille. Sosiaalisen vastuun välittömät vaikutukset ilmenevät henkilöstön hyvinvoinnissa ja yrityksen tuotteiden ja palveluiden laadussa. Ympäristövastuun välittömät vaikutukset ilmenevät tietenkin yritykset toimintaympäristössä sekä luonnonvarojen käyttönä. Välillisiä vaikutuksia kohdistuu hitaasti ilmastomuutokseen. Ympäristöystävällisillä valinnoilla saadaan hidastettua ilmastomuutosta ja tähän työhön kaikkien yritysten on osallistuttava.

Ketolan (2004, 14–19) kirjassa vastuullisen liiketoiminnan suomalainen historia on jaoteltu vuosikymmenittäin seuraavanlaisesti. 1900-luvun alusta 1950-luvun loppuun taloudellista vastuuta kannettiin lähinnä yrityksen omistajista ja johtajista. Tuolloin voiton tavoittelun maksimointi oli tärkeintä. Yrityksen johtajat saattoivat tarjota työntekijöilleen ja paikallisväestölle esimerkiksi asuntoja ja kouluja (sosiaalinen vastuu), mutta olivat tavallaan yksinvaltiaita. He pystyivät vaikuttamaan alaisensa elämään todella paljon, lähestulkoon omistivat heidät. Ekologiseen vastuuseen ei tuolloin vielä otettu kantaa. Luonto toimi enemmänkin kaatopaikkana, jonne jätteet oli helppo viedä pois silmistä.

1960-luvulle tultaessa taloudellinen vastuu keskittyi edelleen pääosin pelkästään yrityksen omistajiin. Enää ympäröivä yhteiskunta ja työntekijät eivät olleet niin suuressa asemassa. Sosiaalinen vastuu kohdistui lähinnä vain maalta kaupunkiin muuttaneisiin työntekijöihin kun teollistumisen vaiheessa. Yritykset tarjosivat maalta muuttaneille parempia palkkoja ja sosiaalipalveluita. Ympäristö jäi myös ulkopuoliseksi. Kun 1960-luvun teollistumisen saasteet alkoivat näkyä 1970-luvulla, huolestuneet kansalaiset alkoivat perustaa luonnonsuojelujärjestöjä, jotka painostivat yrityksiä luonnonsuojelullisiin toimenpiteisiin. Ympäristö vastuu alkoi tuolloin nostaa päätään. Ympäristölainsäädäntö oli jo tuolloin olemassa, mutta sen vaatimukset eivät olleet samalla tasolla kuin nykyään. Samoihin aikoihin myös sosiaalisten palveluiden verkostot alkoivat kehittyä ja yrityksille asetettiin lakisääteisiä henkilöstöön liittyviä velvoitteita. (Ketola, 2004, 14–19)

Kultaisella 80-luvulla lainsäädäntö asetti vastuuta ympäristöstä uusien ympäristölakien muodossa, kun huoli luonnosta oli levinnyt yhteiskunnan keskuuteen. Kansainvälistyvässä Suomessa alettiin ottaa vastuuta myös yritysten ulkomaisista omistajista. Suomesta oli pikkuhiljaa tulossa hyvinvointivaltio. Sosiaalisen vastuun alue laajeni. 1990-luvulla iskeneen laman seurauksena kansainvälistyneet yritykset siirsivät taloudellista vastuuta niin, että se keskittyi ensisijaisesti suomalaiseen kansantalouteen. Markkinatalous nosti päätään ja vastuu kansalaisista väheni. Tilalle nousi yksilön vastuu omasta taloudestaan. Ekologista vastuuta kuitenkin kannettiin edelleen. Luonnosta oli tullut 80-luvulle tultaessa Suomen kansalle yhteinen arvokas omaisuus. (Ketola, 2004, 14-19).

2000-luvun alussa Euroopan unioni tuotti monia uusia ympäristösäädöksiä, jotka olivat vaatimattomampia kuin Suomen omat, joten suuria lisäponnistuksia ei juurikaan vaadittu. Suurempaa painetta aiheuttivat lähinnä globaalit ympäristöongelmat, joiden kanssa moni yritys joutui taistelemaan. Sosiaalinen vastuu oli edelleen hieman hapuilevaa, mutta hyvinä yrityskansalaisina yritykset eivät voineet vastuuvaatimuksia kokonaan tyrmätäkään, joten sosiaalinen vastuu kantoi edelleen. (Ketola, 2004, 14–19). Sosiaalinen vastuu on nykyään hyvin sisäistetty käsite, mutta sen kehittäminen on edelleen mahdollista.

2.1 Taloudellinen vastuu

Yritystoiminnan kannattavuus on edellytys sille, että yritys voi tuottaa taloudellista hyvinvointia. Yritysvastuun edellytykset perustuvat yrityksen taloudelliseen suorituskyykyyn. Lainsäädäntö on kaiken taloudellisen vastuun pohjalla. (Harmaala ja Jallinoja, 2012, 18–19). Taloudellisen vastuun päällimmäisenä päämääränä on usein yritysten johdon tarpeiden tyydyttäminen. Voiton tavoittelulle on myös asetettu rajoja - oman pääoman kasvattaminen epärehellisen keinoin on kiellettyä. Rajanveto kohtuullisen ja liiallisen voitontavoittelun välillä voidaan vetää siihen pisteeseen, jossa yrityksen voitontavoittelu kohtaa sosiaalisen ja ekologisen vastuun. Rahan tekeminen henkilöstön kustannuksella on väärin. (Ketola, 2005, 32–39).

Ketolan (2005, 32) mukaan taloudellinen vastuu pyrkii toiminnoissaan voitto-osuuksien jakamiseen omistajille ja yrityksen oman pääoman kasvattamiseen. Samalla taloudellinen vastuu pyrkii myös vieraan pääoman myöntäjien tarpeiden tyydyttämiseen, työntekijöiden suoraan työllistämiseen, välilliseen työllistämiseen toimittamalla asiakkaille heidän tarvitsemaan palveluita sekä veroja maksamalla yhteiskunnan ja paikallisten yhteisöjen kehittämiseen.

Taloudellisen vastuun vaikutukset voivat olla välillisiä tai välittömiä, tämä vaihtelee sidosryhmittäin. Välittömällä vastuulla tarkoitetaan esimerkiksi rahavirtoja koskevia tapahtumia ja muutoksia, kun taas välilliset vaikutukset ilmenevät esimerkiksi investointipäätösten alueellisina vaikutuksina. (Rohweder, 2004, 97–99). Harmaala ja Jallinoja (2012, 18–20) mainitsevat vielä kirjassaan että, yritys voi omien investointiensa ja ostojensa kautta, esimerkiksi rakentamalla koulun, luoda taloudellista hyvinvointia yhteiskunnassa. Tällainen toiminta katsotaan kuuluvaksi taloudellisen vastuun piiriin.

2.2. Sosiaalinen vastuu

Yrityksellä on sosiaalinen vastuu, joka sisältää vastuun omasta henkilöstöstä ja tämä on ensisijainen sosiaalisen vastuun alue. Tähän kuuluu myös työntekijöiden kulttuurien ja arvojen kunnioittaminen. Välittömien vaikutusten piiriin, luetaan myös yritysten vastuu heidän tuotteistaan ja palveluistaan. Tämän lisäksi yritysten sosiaalinen vastuu sisältää vastuun tavarantoimittajista, alihankkijoista, urakoitsijoista ja yhteistyökumppaneista. Näihin kohdistuvat sosiaalisen vastuun välilliset vaikutukset. Lisäksi vastuuta on otettava myös asiakkaista, joiden näkökulmasta yrityksillä on suuri vastuu tuoteturvallisuuden varmistamisessa. Tällä tarkoitetaan muun muassa asianmukaisia tuotemerkintöjä tuotteessa ja tuotetietojen jakamista kuluttajien kanssa. Vastuun alueeseen kuuluvat myös välillinen vastuu paikallisista asukkaista ja suuresta yhteisöstä, sekä vuoropuhelut viranomaisten kanssa. (Ketola, 2005, 40–46, Harmaala ja Jallinoja, 2012, 20–21 ja Rohweder, 2004, 103–105).

Yrityksen sosiaalinen vastuu on osittain lakisääteistä (esimerkiksi ihmis- ja työoikeudet), mutta myös sosiaalisille arvoille löytyy tilaa yrityskohtaisesti. Ihmisten fyysisestä terveydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen, heidän kohtelunsa ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, sekä psyykkisten, sosiaalisten ja taloudellisten tarpeidensa tyydyttämisen taso ja tavat vaihtelevat eri yrityksissä. Monet kansainväliset yritykset noudattavat omia terveyst- ja turvallisuusperiaatteitaan tai sertifioitua työterveys- ja turvallisuusstandardia. Näiden noudattamisen valvominen on ikävä kyllä vaikeaa, kuitenkin kaikki toiminta pohjaa ihmisoikeuksiin. (Ketola, 2005, 46–46)

Suomessa monet yritykset ovat kantaneet sosiaalista vastuuta paljon aikaisemmin ennen kuin lainsäädäntö sitä vaati. Hyvänä esimerkkinä haluan nostaa esille isäni lapsuuden taajaman Kellokosken. Kellokosken Tehtaat kantoi sosiaalisen vastuunsa niin työntekijöistään, kuin ympäröivästä yhteiskunnastakin ja paikallisesta yhteisöstä monien eri tekojen kautta. Eri johtajat omina aikakausinaan rakennuttivat ja kantoivat sosiaalista vastuuta eri tahoillaan, varmasti hieman oman mielenkiintonsa mukaan ja yhteisön tarpeita ajatellen, pohjalla kuitenkin paikallisväestön auttaminen ja sivistäminen mielessään. Kellokosken Tehtaat, joissa nykyään toimii useampia pienyrityksiä, tarjosivat muun muassa Kellokosken vapaa palokunnalle univormut 1900-luvun alussa. Kellokosken Tehtaat teki myös arvostetun Kulttuuriteon muuttamalla vanhan viinaprännin Kellokosken juhlataloksi vuonna 1928, kun aiempi oli pahasti vaurioitunut tulipalossa. Tehtaalla oli myös kaksikielinen koulu, jossa lapset saivat opetusta 1900-luvun alkupuolella. Tehdas myös tuki Kellokosken kirjaston hankintoja tuntuvasti 1800-luvun loppupuolella. Se myös tarjosi kyläläisilleen kauppapalveluja kaupasta joka tunnettiinkin ”Tehtaan kauppana”. Myös uimarannan, eli silloisen uimalaitoksen ylläpito oli myös yksi Tehtaan hyvistä teoista niin kauan kunnes omistaja vaihtui ja toiminta hiipui. Myös työväen yhdistystä tuettiin Tehtaan toimesta monin tavoin, muun muassa hankkimalla soittokunnalle torvet jo vuonna 1904. (Honkanen, 2002, Kellokosken kyläkirja).

Yritysten sosiaalisen toiminnan muodot on jaettu vastuullisuuteen oman liiketoiminnan piirissä ja hyväntekeväisyyteen. Useat suomalaiset yritykset harjoittavat molempia vastuun muotoja yhdessä. Hyväntekeväisyys on erittäin perinteinen tapa kantaa vastuuta. On muistettava että sosiaalisen vastuun aloitteiden ei tarvitse välttämättä tulla yrityksen johdolta, vaan ne voivat alkaa yksilöistä - työntekijöistä. Myös sidosryhmien painostus voi saada yrityksen panostamaan omaan sosiaaliseen vastuuseensa. (Ketola, 2005, 40–46).

2.3 Ympäristövastuu

Ympäristövastuulla eli ekologisella vastuulla tarkoitetaan yrityksen pyrkimystä toimia ympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Yritysten ympäristö vastuuseen kuuluu muun muassa kasvi-huonepäästöjen vähentäminen ja luonnonvarojen säästävä käyttö. Vastuullisen yrityksen tulee olla selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, sen tulee tuntee lainsäädäntö ja noudattaa sitä. Oman toiminnan kehittäminen on tärkeää. Lisäksi yrityksen on tunnistettava muutostarpeet, jos niitä ilmenee ja ottaa ne toiminnassaan huomioon. (Harmaala ja Jallinoja, 2012, 22)

Rohweder (2004, 99–101) sanoo kirjassaan että, yritykset ovat alkaneet huomioimaan ympäristöön liittyviä seikkoja pitkälti koska laki on näin velvoittanut. Ympäristölainsäädännöllä on Suomessa pitkät perinteet. 1920-luvulla säädettiin ensimmäinen luonnonsuojelulaki, joka nykyään on kuitenkin jo kumottu. Tällä hetkellä käytössä on 1990-luvun loppupuolella voimaan astunut luonnonsuojelulaki, johon kuuluu lakeja muun muassa jätehuoltoon liittyen.

Esimerkiksi Scandic on tehnyt ympäristön eteen paljon töitä ja säästänyt muun muassa paljon vettä ja energiaa kymmenen vuoden aikana. Näillä säästöillä voitaisiin tarjota sähkö ja lämmittää 9000 kotitaloutta vuoden ajan. Fossiilisia hiilidioksidipäästöjä on vähennetty niin, että ne riittäisivät Tukholma – Göteborgin välin ajamiseen bensiinikäyttöisellä autolla jopa 270 000 kertaa edestakaisin. Kymmenen vuoden aikana säästetty vesi riittäisi täyttämään 683 uima-allasta ja lajittelemattoman jätteen määrällä voitaisiin täyttää lähes 3000 kuorma-autoa. (Scandic www-sivusto. Ympäristötyömme):

Ketolan (2005, 46) mukaan ympäristöongelmat voidaan jakaa kolmeen luokkaan, nämä ovat:

1. maapallon kantokyvyn rajat
2. uusiutumattomien luonnonvarojen rajallisuus
3. uusiutuvien luonnonvarojen tuotannon rajallisuus

Yritykset voivat omalta osaltaan olla osallisina jokaisessa näistä ja pystyvät toimillaan auttamaan ongelmien selättämisessä. Yritysten ekologinen vastuu kattaa vastuun yrityksen oman toiminnan kaikista vaikutuksista ympäristöön kaikkialla missä ne toimivat. Tällä tarkoitetaan yhteiskunnan ja yritysten ekologista jalanjälkeä. Kaikki ympäristövaikutukset, kuten luonnonvarojen käyttö lasketaan mukaan yritysten ekologiseen jalanjälkeen. Yritykset kantavat vastuunsa nykyisen yhteiskuntajärjestelmän säännösten puitteissa. Ympäristöstrategioiden avulla pyritään saavuttamaan taloudellista hyötyä, suurempia markkinaosuuksia, voittoja tai parempaa imagoa, joka houkuttelee lisää asiakkaita, sijoittajia ja yhteistyökumppaneita. Omalta osaltaan se myös pitää viranomaiset ja suuren yleisön tyytyväisinä. On myös yrityksiä, yksittäisiä johtajia ja työntekijöitä, jotka ovat aidosti huolissaan luonnosta ja haluavat suojella sitä. (Ketola, 2005, 46–53).

Scandic kuuluu tähän ryhmään. Sen tavoitteena on tarjota parempi maailma tuleville sukupolville ja tämän takia ympäristöasiat ja ekologinen vastuu ovat tärkeitä jokapäiväisiä asioita ketjussa.

Ympäristövastuun vastuu voidaan myös jakaa välillisiin ja välittömiin vastuun näkökulmiin. Välittömällä vastuulla tarkoitetaan yrityksen välittömiä ympäristöongelmia, riskienhallintaa, sekä luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Sen tarkoituksena on toteuttaa yrityksen toimintaa niin, että raaka-aineita käytetään tarkoituksenmukaisesti ja syntyvä jätemäärä pyritään minimoimaan. Nämä tavoitteet koskevat koko toimintaketjua – samat tavoitteet ovat käytössä myös Scandic-ketjulla. Monien yritysten toiminnoista osa on nykyään ulkoistettu. Tämä laajentaa ympäristövastuun aluetta ja yritysten on määriteltävä millaisia luonnonsuojelullisia asioita he odottavat yhteistyökumppaneiltaan. Elinkaariajattelu on tähän hyvä väline. Sen avulla voidaan huomioida kaikki välilliset ja välittömät ympäristöä koskevat vaikutukset joita tuotteen koko elinkaaren aikana ilmenee. (Rohweder, 2004, 99–101).

2.3.1 Luonto sidosryhmänä

Työn kannalta on tärkeä nostaa esille luonto sidosryhmänä. Ketola (2005) käsittelee kirjassaan luonnon roolia yritystoiminnassa. Sen mukaan luonto voi edustaa itse itseään, onhan luonto kuitenkin yrityksen tärkein liiketoiminta ympäristö. Kuopion Scandicissa luonto edustaa itseään mitä mahdollisimman tavalla. Hotelli on luonnonkauniilla paikalla, järven rannalla kauniin puiston vieressä. Hotellin sijainti ja ympäristöystävällisyys houkuttelevatkin paljon asiakkaita yöpymään siellä. Onkin muistettava, että minkäänlaista yritystoimintaa ei olisi ilman luonnonvaroja. Saadakseen luonnolta panoksia on myös annettava luonnolle mitä se tarvitsee. Luonto on sidosryhmä joka voi tarjota kaikin suurimmat uhat ja mahdollisuudet yrityksille ja niiden toiminnalle.

Luonto vastuullisen liiketoiminnan sidosryhmänä eroaa muista sidosryhmistä. Luonto ei valitettavasti voi puhua puolestaan, mutta luonnollakin on omia edustajia eri sidosryhmien sisällä. Näitä ovat esimerkiksi lainsäätäjät ja ympäristöjärjestöt. Valitettavasti luontoa edustavilla sidosryhmillä on myös sen edun vastaisia intressejä. Esimerkiksi toisinaan ympäristövaatimusten täyttäminen voi joissain tapauksissa laskea yrityksen rahamääräistä lyhyen tähtäimen tuottoa, mikä ei välttämättä johtopörrästä miellytä, mikäli tarkoituksena on voiton maksimointi. Tämä on saattanut joskus johtaa ympäristörikkeisiin, mutta ympäristölainsäädännön kehittyessä joudutaan rikoksista yhä useammin vastuuseen. Kehityksen kehittyessä myös ympäristöystävällisten ja ympäristömyönteisten tuotteiden tarjonta markkinoilla on kasvanut ja jatkaa kasvua edelleen. (Ketola, 2005, 25–27).

2.3.2. Ympäristöjohtaminen

Ympäristöjohtamisella tarkoitetaan sitä kun, organisaation toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutusten hallinta on kytketty osaksi yrityksen johdon toimenpiteitä ja koko yrityksen jokapäiväistä toimintaa. Se on johtamisen apuväline ja sitä voidaan käyttää ympäristöjärjestelmän apuna. Ympäristöjärjestelmän avulla yritys voi parantaa omaa ympäristöasioidensa hallintaa. Ympäristöasioiden johtamisen avulla voidaan kehittää omaa toimintaa ja vähentää toiminnasta aiheutuvia ympäristöhaittoja. (Kippo-Edlund, 2006, 118). Ympäristöjohtamisella tarkoitetaan siis ympäristöasioiden sisällyttämistä toimintaan (Pohjola, 2003, 37). Scandicin ympäristöjohtaminen on hyvin paljon sitoutunut Pohjoismaisen ympäristömerkin kriteereihin, ne luovat pohjat toiminnalle ja ohjaavat ja kannustavat eteenpäin ympäristöjohtamisen tiellä.

Ympäristöjohtamisen ja sen järjestelmien katsotaan usein parantavan yrityksen imagoa. Myös ympäristönäkökulmien huomioon ottaminen yrityksen toiminnassa helpottuu. Tietoisuus ympäristöasioista paranee ja niistä tiedottamisesta tulee rutiinia. Henkilökunta saa tietoa ja osaa toimia ympäristöjohtamisen säännösten mukaan jokapäiväisessä työssään ja samalla heidän ympäristötietoisuutensa paranee. Järjestelmä auttaa myös vastaamaan viranomaisten asettamiin vaatimuksiin. Ympäristöjärjestelmän avulla tuotetaan tietoa, jota voidaan jakaa myös sidosryhmille. Saman tiedon pohjalta on myös mahdollista laatia ympäristöraportti, josta käy ilmi kuinka ympäristötavoitteiden toteuttamisessa on onnistuttu. (Kippo-Edlund, 2006, 118–125).

Yritys voi itse rakentaa oman ympäristöjärjestelmän, seuraava kuvaus on Pohjolan (2003, 42–44) kirjasta, jossa kuvataan ympäristöjohtamisen osa-alueet ja järjestelmän rakentuminen vaihe vaiheelta. Kaikki lähtee liikkeelle yrityksen visiosta. Siinä tulee olla pidemmän aikavälin tavoite ympäristöasioiden kehittämisessä. Jotkin yritykset laativat oman ympäristöstrategian (sellaisen luominen on perusteltua, jos yrityksen ympäristöasioiden tasoa seurataan jatkuvasti). Kun visio ja yrityksen ympäristöstrategia on olemassa, kirjataan ympäristötyön päämäärät ja tavoitteet ympäristöpolitiikkaan. Näiden pohjalta luodaan yritysten ympäristöohjelma, joka sisältää konkreettiset toimenpiteet ja ohjeet päämäärien saavuttamiseksi. Tämän pohjalta muodostuu ympäristöjärjestelmä, joka pitää sisällään määriteltyjen ympäristöasioiden mittauskohteet ja mittaustulokset.

2.4 Vastuullinen toiminta Scandicissa

Tässä kappaleessa keskitytään vastuullisen toimintaan Scandicissa. Sen eettiset ohjeet on laadittu, koska niiden noudattaminen on selvä asia yritykselle, joka on jo pitkään panostanut yhteiskunta- ja ympäristövastuuseen ja saanut palkinnon vastuullisesta liiketoiminnasta (Scandichotels www.scrivento.fi-sivusto. Uutiset). Scandicin eettisiin ohjeisiin on kerätty ne periaatteet joiden mukaan Scandicissa työskennellään.

Kestävän kehityksen tukeminen on keskeinen osa Scandicin toimintaa. Yhtenä Scandicin periaatteena on, että tuotteiden tulee olla yhtä ympäristöystävällisiä kuin muiden vastaavien markkinoilla olevien, tai mikä parempaa – ympäristöystävällisempiä. Scandic on kehitellyt itselleen kestävän toiminnan kompassin, jossa ovat tasapainossa talous, ympäristö ja etiikka. Scandicin taloudelliset tulokset kertovat Scandicin taloudellisista arvoista. Ympäristöön liittyvät tulokset kertovat missä määrin Scandic on pystynyt vähentämään ympäristövaikutuksia. Eettiset tulokset puhuvat puolestaan siitä, kuinka paljon Scandic vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan. (Scandicin eettisen ohjeet, 2014)

Scandicin eettiset ohjeet koskevat myös sen muita sidosryhmiä esimerkiksi tavarantoimittajia. Kansainvälinen lainsäädäntö on ohjeistuksen perustana. Hyvät suhteet ulkoisten sidosryhmien kanssa kehittävät eettistä liiketoimintaa. Scandic haluaakin viestiä vastuullisesta toimintatavastaan myös sen tärkeille sidosryhmille muun muassa; medialle, vieraille, asiakkaille, yhteiskunnalle, työntekijöilleen ja tavarantoimittajilleen. (Scandicin eettiset ohjeet, 2014).

Scandicin kouluttaa työntekijöitään jotta heillä olisi tarvittava osaaminen toimia vastuullisesti ja eettisesti. Yrityksen kehitys on tiiviissä yhteydessä ympäröivän yhteiskunnan kehityksen kanssa. Scandic haluaa kantaa vastuun omalta osaltaan ja olla hyvä yritys osana hyvää yhteiskuntaa. (Scandicin eettiset ohjeet, 2014).

Scandicin eettisissä ohjeissa (2014) kerrotaan, että Scandic ottaa ympäristövastuun vakavasti. Scandic on työskennellyt ympäristön puolesta useiden vuosien ajan. Jokainen Scandic tekee vuosittaisen ympäristötarkastuksen ja pyrkii aina vähentämään hotellitoiminnasta syntyviä negatiivisia ympäristövaikutuksia. Tämä tapahtuu tietoisilla valinnoilla. Scandic tukee sellaisia menetelmiä jotka minimoivat ympäristövaikutukset. Hotellien tarkoituksena on vähentää varojen kulutusta, ympäristön kuormitusta ja tämän lisäksi energiahankinnoissa suositaan uusiutuvia lähteitä. Tämän lisäksi muun muassa veden kulutus pyritään aina minimoimaan. Kuljetuksia miettiessä ketju pyrkii aina suosimaan ympäristön kannalta parempia vaihtoehtoja. Esimerkiksi Kuopion Scandicilla on käytössään polkupyöriä ja potkukelkkoja, joita asiakkaat voivat lainata. Polkupyörä on mahtava kulkuväline kaupungilla ja potkukelkalla pääsee talvisin vaikka järven jäälle ihailemaan maisemia.

Taloudellista vastuuta kantaa ketjun johtoporras ja johtajat Scandicissa. Yritys suosii avointa ja johdonmukaista johtamistapaa. Scandic julkaisee tuloksensa kaikkien nähtäväksi vuosikertomusten ja puolivuosisiraporttien muodossa, tällä tavoin yritys haluaa näyttää, ettei sillä ole mitään salattavaa. Scandicin liiketoimintapäätökset tehdään aina yrityksen edun mukaisesti, eivätkä henkilökohtaiset suhteet tai omat etunäkökohdat saa koskaan vaikuttaa päätöksen tekoon. (Scandicin eettiset ohjeet, 2014).

3. YMPÄRISTÖMERKIT SUOMESSA

Tämän kappaleen tarkoituksena on avata ympäristömerkkien tarkoitusta ja tutustua muutamiin yleisiin ympäristömerkkeihin ja ympäristön kannalta parempiin merkkeihin, esimerkiksi luomumerkkeihin. Työn tärkeänä osana on Pohjoismainen ympäristömerkki Joutsen, johon jo tässä osiossa tutustutaan pintapuolisesti. Merkin historiaan ja sen kriteereihin perehdytään myöhemmin lisää. Ympäristön suojelun kannalta on tärkeää tunnistaa ympäristömerkit, sillä niiden avulla jokainen kuluttaja voi tehdä parempia ostopäätöksiä.

Tuotteita ja palveluita on markkinoilla nykyään valtavia määriä. Ympäristömerkkejä on nykyään hyvin monia, joten kannattaakin luottaa yleisimmin käytettyihin ja tunnettuihin merkkeihin. Tässä kappaleessa esitellään lyhyesti eniten käytettyjä ja parhaiten tunnettuja ympäristömerkkejä Suomessa. (Vihreäpolku [www-sivusto](#). Kestävä kehitys).

Osa ympäristömerkeistä on maksullisia, kuten esimerkiksi Pohjoismainen ympäristömerkintä Joutsenmerkki, sekä Euroopan unionin ympäristömerkintä. Nämä merkit vaativat ympäristöasioiden monipuolista osaamista ja niiden jatkuvaa kehittämistä. Näiden saaminen yritykselle on siis todella iso juttu, sillä vain harvat täyttävät niiden vaativat kriteerit. On siis huomioitava, että on mahdollista, että kaikilla ympäristöystävällisillä tuotteilla ei välttämättä ympäristömerkkiä ole taloudellisesta tilanteesta johtuen. (Vihreäpolku [www-sivusto](#). Kestävä kehitys).

Ympäristömerkkien tavoitteena on ohjata kuluttajaa ostopäätösten teossa. Lisäksi niiden tavoitteena on ohjata tuotteiden valmistusta ja kulutusta ympäristön kannalta parempaan suuntaan. Ympäristömerkin avulla yritykset voivat tiedottaa kuluttajilleen oman tuotteen tai palvelunsa ympäristöystävällisyydestä ja houkutella näin lisää asiakkaita itselleen. Yritys voi lisäksi hyödyntää ympäristömerkkiä markkinoinnissaan, esimerkiksi tiedotteissaan. Scandic Kuopio tuo oman Joutsenmerkkinsä hyvin esiin hotellin sisätiloissa. Asiakkaiden nähtävillä on Pohjoismaisen Ympäristömerkinnän myöntämä lupa ja Joutsenmerkin lippuja esimerkiksi tiskien päällä. (Ympäristöhallinnon [www-sivusto](#) 2013, Ympäristömerkit).

Ympäristövaikutuksista ja energiankulutuksesta kertovia ympäristömerkkejä on useita. Energiamerkki on nykyään pakollinen kaikissa energiaa käyttävissä laitteissa. Luomumerkit taas kertovat kuluttajalle, että tuote noudattaa Euroopan unionin asettamia luomuehtoja. Pohjoismainen ympäristömerkki sekä EU:n ympäristömerkki kuuluvat maailman kymmenen tunnetuimman ympäristömerkin joukkoon. Nämä merkit kertovat laajasti tuotteiden ja palveluiden koko elinkaaren ympäristövaikutuksia. Virallisten merkkien lisäksi markkinoilla on myös monia muita ympäristömerkkejä, esimerkiksi Reilun kaupan-merkki, Demeter tuotemerkki ja Ekoenergia merkki. (Ympäristöhallinnon [www-sivusto](#) 2013. Ympäristömerkit).

3.1. Elinkaariajattelu

Rohweder (2004, 184–185) mainitsee kirjassaan elinkaariajattelusta ja sen vaikutuksesta ympäristömerkkeihin ja ympäristöön. Elinkaariajattelu puhuu ympäristömerkittyjen tuotteiden puolesta, sillä tarkoitetaan tuotteen koko elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten arviointia. Sen tavoitteena on tunnistaa tuotteen suurimmat ympäristöhaitat ja puuttua niihin ennakoivasti. Elinkaariajattelussa arvioidaan muun muassa materiaalien alkuperä, tuotannon ja käytön energiankulutus, sekä kemikaalien käyttö ja jätteiden synty koko tuotanto- ja kulutusketjun aikana. Yrityksien näkökulmasta ympäristömerkintä edistää elinkaariajattelua auttamalla yrityksiä ajattelemaan toimintaansa kokonaisvaltaisesti. Ympäristön kannalta optimaalisin tilanne saavutetaan kun tuotteen ympäristöhaitat minimoidaan joka vaiheessa (raaka-aineet, valmistus, kuljetus, käyttö ja lopulta tuotteen hävittäminen). Kestävän kehityksen kannalta on olennaista käyttää tuotteen valmistuksessa materiaaleja mahdollisimman tehokkaasti, jotta voidaan estää niiden liikkakäyttö ja minimoida tuotteen valmistuksessa syntyvä jätemäärä. Elinkaariajattelu (LC-ajattelu) eroaa hieman elinkaariarvioinnista (LCA). Elinkaariarviointi keskittyy yhden tuotteen tai palvelun selvittelyyn kun taas elinkaariajattelu pyrkii sisällyttämään ajatusmaailmaansa mahdollisimman monta saman tuoteryhmäntuotetta, niiden LCA-analyysit, sekä niiden johtopäätökset. (Rohweder, 2004, 185).

3.1.1. Elinkaariajattelu ja Joutsenmerkki

Joutsenmerkki on jaotellut elinkaariajattelun osiin raaka-aineiden, tuotannon ja kuljetuksen, käytön ja jätteen osalta. Joutsenmerkin tavoitteena on raaka-aineiden kulutuksen vähentäminen ja kierrätyksen lisääminen. Tärkeää on että raaka-aineita kerätään vahingoittamatta eläinten ja kasvien elinoloja. Joutsenmerkillä on myös vaatimuksia kestäväälle metsätaloudelle. Lisäksi Joutsenmerkki asettaa tiukat rajat energiankäytölle, pakkausten määrälle ja kemikaalien käytölle tuotteen valmistuksessa. Tuotteen käyttövaiheessa korostuu tuotteen ja käyttäjän välinen suhde, kun taas edellä kuvatuissa vaiheissa on kyse enemmänkin tuotteen ja ympäristön välisestä suhteesta. Tuotetta käytettäessä kannattaa huomioida, että tuotteen pitkä käyttöikä vähentää turhaa kuluttamista. Kun tuote tulee elinkaarensa päähän, siitä tulee jätettä. Joutsenmerkin tavoitteena on jätemäärän vähentäminen. Jätteen tulisi olla uudelleenkäytettävissä, kierrätettävissä tai sen sisältämä energia pitäisi saada uuteen käyttöön, toisen jäte voi olla toisen raaka-aine. (Joutsenmerkin [www-sivusto](http://www.joutsenmerkki.fi). Elinkaariajattelu).

3.2. Pohjoismainen ympäristömerkki

Kuva 1.

Joutsenmerkki on Pohjoismaisen ministerineuvoston kuluttajasektorin perustama ympäristömerkki vuonna 1989. Pohjoismainen ympäristömerkki tunnetaan myös Joutsenmerkkinä ja on yksi tunnetuimmista brändeistä Suomessa. Pohjoismaisen ympäristömerkin myöntäminen vaatii hakemusprosessin läpikäymisen. Tarkkojen kriteerien läpäiseminen on suuri saavutus tuotteelle tai palvelulle. Joutsenmerkistä on tuotteelle tai palvelulle suuri hyöty sen tulevaisuudessa. Yritys saa luvan käyttää merkkiä muun muassa markkinoinnissaan. Joutsenmerkin voi myöntää niin tuotteille kuin palveluille, Joutsenmerkki löytyy siis niin tiskiaineilta kuin hotelleiltakin. Joutsenmerkkiin perehdytään tässä työssä myöhemmin vielä tarkemmin.

3.3. Euroopan unionin ympäristömerkki

Kuva 2.

Vaikka merkki ei ole kovin tunnettu Suomessa on se tärkeää ottaa esittelyyn, sillä se on Joutsenmerkin kanssa yksi tunnetuimmista ympäristömerkeistä maailmalla ja Euroopassa. Merkki on luotu vuonna 1992 Euroopan parlamentissa. Se on käytössä kaikissa EU-maissa ja jokaisella maalla on oma organisaatio joka valvoo merkin käyttöä. Suomessa tätä työtä hoitaa Ympäristömerkintä, jonka valvovan silmän alle myös aiemmin mainittu Joutsenmerkki kuuluu. Myös EU-ympäristömerkin eli EU-kukan saaminen edellyttää tiukkojen kriteerien läpäisemistä. Suomessa merkki on hieman harvinaisempi, mutta esimerkiksi joitakin maaleja ja tekstiileitä löytyy joille EU-kukka on myönnetty. EU-ympäristömerkkijärjestelmä on osa Euroopan yhteisön kestävästä kulutuksesta koskevaa politiikkaa. Sillä pyritään vähentämään muun muassa kulutusta. Tämän järjestelmän tarkoituksena on edistää sellaisten tuotteiden myyntiä joiden ympäristönsuojelullinen taso on korkea. Tavoitteeksi on asetettu, että vain 10–20 prosenttia tähän ryhmään kuuluvista tuotteista voi saavuttaa merkin vaatiman tason. (EU-ympäristömerkin [www-sivusto](http://www.sivusto). EU-ympäristömerkki).

3.4. Bra Miljöväl

Kuva 3.

Bra Miljöväl ei ole sekään Suomen tunnetuimpia ympäristömerkkejä. Se on Ruotsin luonnonsuojeluliiton Naturskyddsföreningin myöntämä ympäristömerkki, joka on myönnetty jo useille sadoille tuotteille, joista osaa myydään myös Suomessa. Bra Miljöväl merkki on myönnetty muun muassa joillekin tekstiileille ja pesuaineille. (Vihreäpolku [www-sivusto](http://www.sivusto). Kestävä kehitys).

3.5. Luomu – valvottua tuotantoa merkki

Kuva 4.

Luomu – valvottua tuotantoa, on toiselta nimeltään Aurinkomerkki. Tuote jolle merkki on myönnetty, kertoo että tuote kuuluu luonnonmukaisen valvontajärjestelmän tuotantoon. Merkin toimija joko tuottaa, valmistaa, pakkaa tai tuo maahan luomutuotteita. Merkki ei siis ole tae suomalaisesta alkuperästä. Tuote on kuitenkin suomalaisen valvonnan alaisena, esimerkiksi Evira valvoo Luomu merkin saaneita tuotteita ja merkin omistaa maa- ja metsätalousministeriö. (Eviran www-sivusto. 2013. Asiakokonaisuudet).

3.6. Euroopan unionin luomumerkki

Kuva. 5

Kaikki Euroopan unionin alueella pakatut ja valmistetut luomutuotteet on merkittävä EU:n luomumerkillä. Merkki tunnetaan myös nimellä Lehtimerkki. Merkki kertoo että tuotteen valmistuksessa on noudatettu Euroopan Unionin luomusasetusta ja vähintään 95 prosenttia maatalousperäisistä raaka-aineista on luomua. Ainesosien alkuperä täytyy ilmoittaa Lehtimerkin yhteydessä, mutta on huomattava että merkintä ei aina yksiselitteisesti kerro luomutuotteen

alkuperämaata. Toimijan, jolle Lehtimerkki on myönnetty, on kuuluttava viralliseen luomuvalvontaan. (Luomu.fi:n www-sivusto. Ruoka. Luomumerkit).

3.7. Energiamerkinnät

Kuva. 6

Vuodesta 1995 sähkölaitteisiin on vaadittu energiamerkintä, jolla pyritään edistämään energian säästöä. Sen tarkoituksena on informoida kuluttajia tuotteiden energiankäytöstä. Merkki antaa tietoa laitteiden energiankulutuksesta. Suomessa energiamerkinnän oikeellisuutta valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Tukes. (Motivan www-sivut. 2014. Koti ja asuminen).

4. JOUTSENMERKKI HOTELLI- JA RAVINTOLA-ALALLA

Joutsenmerkin visio 2010 – 2015:

”Joutsenmerkki on vuonna 2015 yksi tehokkaimmista vapaaehtoisista ympäristömyötäisen kuluttajapolitiikan välineistä ja tarjoaa luotettavan työkalun ympäristötietoisille kuluttajille. Joutsenmerkki saavuttaa suurella uskottavuudellaan ja markkinaosuudellaan vahvan aseman ja täten edistää muidenkin merkkien myöntämisperusteiden tiukentumista. Joutsenmerkki on yrityksille kiinnostava ja uskottava tapa käyttää ympäristöä kilpailutekijänä ja itsestään selvä valinta kuluttajille, joilla on korkeat ympäristö- ja laatuvaatimukset. Kuluttajat ovat tietoisia Joutsenmerkkiin sisältyvistä tiukoista ilmastokriteereistä. Joutsenmerkkiin lisätään ympäristökriteerien lisäksi vähitellen myös muita kestävän kehityksen kriteerejä.” (Joutsenmerkin www-sivusto. Organisaatio. Pohjoismainen organisaatio).

Joutsenmerkki on Pohjoismaiden ministerineuvoston kuluttajasektorin perustama ympäristömerkki vuodelta 1989. Ympäristömerkinnän piirissä työskentelee nykyään 140 työntekijää sen kansallisissa toimistoissa ympäri Pohjoismaiden pääkaupunkeja. Joutsenmerkki työllistää ammattilaisia eri ammattialojen saroilta. (Joutsenmerkin www-sivusto. Organisaatio. Pohjoismainen organisaatio).

Ympäristömerkintä hallinnoi Suomessa Joutsenmerkkiä. Ympäristömerkintä on puolestaan Motiva Services Oy:n alainen yksikkö, joka myöntää luvat Joutsenmerkin käyttöön ja valvoo niitä. Toiminta saa valtiolta tukea, mutta suurin osa liikevaihdosta saadaan kuitenkin merkin lupatuloista. Ympäristömerkintälautakunta ohjaa Suomessa ympäristömerkintätyötä. Lautakunnan tarkoituksena on edistää Joutsenmerkin toimintaa Suomessa ja se ottaa työssään kantaa uusien tuoteryhmien valintaan, ympäristömerkin kriteereihin, niiden valmisteluun liittyviin keskeisimpiin ympäristökysymyksiin ja käsitellä niitä koskevia selvityksiä Suomen osalta. (Joutsenmerkin www-sivusto. Organisaatio).

Rohweder (2004, 185) mainitsee kirjassaan, että Joutsenmerkin päätavoitteena on ympäristöä vähemmän kuormittavan kulutuksen edistäminen. Sen tavoitteena on opastaa ihmisiä tekemään ympäristön kannalta parempia valintoja. Koska Pohjoismainen ympäristömerkintä (Joutsenmerkki) perustuu vapaaehtoisuuteen, voidaan tuotteille ja palveluille asettaa lakejakin suurempia vaatimuksia. Samalla on kuitenkin muistettava, että tuotteiden ominaisuuksien parantamisen lisäksi, kestävä kehitys edellyttää myös kulutuksen vähentämistä. Sen lisäksi, että Joutsenmerkki asettaa kriteeriensä avulla palveluille ja tuotteille rajoja, voidaan Joutsenmerkillä kulutukseen vaikuttaa myös epäsuorasti. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi kuluttajien ympäristötietoisuuden lisäämistä. Ympäristömerkintä edistää elinkaariajattelua auttamalla luvanhaltijoita ajattelemaan omaa toimintaansa kokonaisvaltaisesti. Tällä tarkoitetaan sitä, että sen sijaan että keskitymme ajattelemaan vain palvelujen toimintoja, on asiaa nyt myös ajateltava alihankkijoiden kannalta. Alihankkijoiden valinnalla voi palvelun elinkaaren kannalta ratkaiseva merkitys.

Esimerkiksi Scandicin tarjoamat tuotteet ja palvelut ovat kaikki eettisesti toteutettuja ja Scandicilla on omat eettiset ohjeet jotka koskevat myös alihankkijoita ja muita sidosryhmiä.

Joutsenmerkki ei ole vain ympäristömerkki. Se asettaa myös paljon vaatimuksia ympäristömerkin saaneen tuotteen tai palvelun laadulle ja turvallisuudelle. Se helpottaa ympäristöasioista viestimistä ja on arvostettu merkki siitä, että tarjottu tuote tai palvelu on ympäristön kannalta hyvä. Joutsenmerkistä on myös etua yritykselle sen markkinoinnissa ja viestinnässä. Yhä useampi kuluttaja tekee ostopäätöksensä tuotteen ympäristöystävällisyyden perusteella. Myös yrityksen brändin tunnetavuuden kasvattaminen on helpompaa merkin kanssa. Joutsenmerkki onkin yksi Suomen arvostetuimpia ja tunnetuimpia brändejä ja lähestulkoon jokainen suomalainen tunnistaa sen. Merkin kriteerit antavat erinomaisen toimintamallin yrityksen ympäristöjohtamiselle. Noudattamalla kriteerejä suurien säästöjen aikaansaaminen on myös helppoa, esimerkiksi veden ja energian kulutus vähenee. (Joutsenmerkin [www-sivusto](http://www.joutsenmerkki.fi). Yrityksille).

Joutsenmerkin yksi tärkeimmistä tavoitteista on teollistumisesta johtuvien kasvihuonepäästöjen rajoittaminen, eli se pyrkii etsimään ratkaisuja energiankäyttöön ja ilmaston lämpenemiseen vaikuttaviin tekijöihin. Joutsenmerkki haluaa myös vähentää haitallisten kemikaalien käyttöä ja suosii ympäristöystävällisiä kemikaaleja. Se taistelee luonnon monimuotoisuuden tuhoutumista vastaan. Tarkoituksen siis luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, jotta elinympäristömme kyky reagoida muutoksiin ei heikkenisi. Tavoitteena on kestävä raaka-aineiden tuotanto, sen tehostaminen säästäisi paljon luonnonvaroja. Joutsenmerkin tavoitteena on myös jätemäärän vähentäminen. (Joutsenmerkin [www-sivusto](http://www.joutsenmerkki.fi). Työn perusta).

4.1. Joutsenmerkki Suomessa

Joutsenmerkistä on tehty useita tutkimuksia ja kyselyitä Suomessa useiden vuosien ajan. Esimerkiksi YouGov Norgen teettämän tutkimuksen pohjalta (Pohjoismaisen ympäristömerkinnän toimeksianto) vuonna 2012 selvisi, että suomalaisille tunnetuin ympäristömerkki on Joutsenmerkki. Tutkimukseen vastasi tuolloin 1000 suomalaista ja heistä hieman alle puolet mainitsi Joutsenmerkin pyydettäessä listamaan ympäristömerkkejä.

Tutkimukseen vastaajista 86 prosenttia osasi nimetä Joutsenmerkin kun heille näytettiin logoa ilman tekstiä ja parhaiten kaikkien vastaajien joukosta merkin tunnistivat nuoret aikuiset 15 – 22-vuotiaat. Kaikista vastaajista 81 prosenttia piti Joutsenmerkkiä ympäristön kannalta hyvänä valintana ja 12 prosenttia kertoi tarkistavansa joka kerta ostoksilla käydessään onko tuotteella Joutsenmerkki. Myös suuri osa vastaajista kertoi ostaneensa kuluneen viikon aikana vähintään yhden Joutsenmerkityn tuotteen. (Motiva Oy:n [www-sivut](#). Ajankohtaista. Motivan tiedotteet).

Taloustutkimus Oy on tutkinut vuonna 2014 Markkinointi ja mainonta lehden tilauksesta Suomen arvostetuimpia brändejä. Joutsenmerkki pärjasi kisassa mainiosti ja nousi listassa sijalle numero viisi. Tutkimuksessa vastaajia pyydettiin antamaan kouluarvosana (4-10) sen mukaan, kuinka paljon he kyseistä brändiä arvostavat. Listan kärkisijoilla paikkaansa piti odotetusti Fazerin Sininen. (Motiva Oy:n [www-sivut](#). Ajankohtaista. Motivan tiedotteet).

4.2 Hakeminen

”Joutsenmerkin avulla yritys viestii asiakkailleen helposti ja uskottavasti tuotteen tai palvelun ympäristövaikutuksista ja yrityksen vastuullisesta toiminnasta. Joutsenmerkin avulla yritys voi saada myös merkittäviä kustannussäästöjä.” (Joutsenmerkin [www-sivut](#). Yrityksille.)

Joutsenmerkkiä voi hakea palvelun valmistaja, maahantuoja tai myyjä ja merkin hakeminen tapahtuu maassa, jossa tuotetta valmistetaan ja markkinoidaan. Tuotteen ei siis välttämättä tarvitse olla valmistettu Suomessa tai edes Pohjoismaissa. Joutsenmerkki voidaan myöntää sellaisille tuotteille tai palveluille, jotka kuuluvat ympäristön kannalta parhaiden joukkoon. Kriteerit muodostavat tuotteille Joutsenmerkin myöntämisperusteet. (Joutsenmerkin [www-sivusto](#). Yrityksille. Merkin hakeminen).

Joutsenmerkin käyttöluva on määräaikainen. Lupa on voimassa yhtä kauan, kuin merkin kriteerit, yleensä 3-5 vuotta. Ennen vanhojen kriteerien umpeutumista, on mahdollista hakea luvalla jatkoa uusien kriteerien perusteella. Scandic Kuopion kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että jatkon hakeminen on tehtävä vuoden 2015 toukokuun loppuun mennessä, uusien kriteerien astuessa voimaan 1.7.2015. Joutsenmerkin luvan rekisteröinti ei maksa mitään, mutta vuosimaksua peritään normaalisti. (Joutsenmerkin [www-sivusto](#). Yrityksille. Merkin hakeminen).

Joutsenmerkin www-sivuilta löytyy myös kohdasta merkin hakeminen seuraavanlainen taulukko, johon merkin hakeminen on tiivistetty kuuteen askeleeseen:

Joutsenmerkin hakeminen (6 askelta):

1. *Tuotteelle/palvelulle löydettävä sopiva kriteeridokumentti, hakemus/lomake*
(Lomakkeeseen täytetään tarvittavat tiedot ja kirjataan liitteisiin pyydyt tarkennukset.)
2. *Lähetetään tarvittavat tiedot. Hakemus ja tarvittavat liitteet ohjeiden mukaan täytettynä.*
3. *Kun hakemus on toimitettu, Ympäristömerkintä lähettää laskun hakemusmaksusta*
4. *Asiantuntija käsittelee yrityksen hakemuksen*
5. *Kun lupa Joutsenmerkin käytöstä on hyväksytty – myönnetään haetulle palvelulle lupanumero ja Joutsenmerkin käyttöoikeus*
6. *Ympäristömerkintä lähettää tuoteryhmäkohtaisen vuosittaisen lupamaksun maksettavaksi.*

Hakemuslomake lähetetään oman maan Pohjoismaisen ympäristömerkinnän toimistoon. Hakemukseen kuuluu siis varsinainen hakemuslomake ja kirjallinen aineisto, jolla vaatimusten täytyminen osoitetaan, mukaan liitetään tarvittavat liitetiedostot. Joutsenmerkin hakeminen tapahtuu nykyään helpoiten sähköisen hakemusoppaan My Swan Accountin eli MSA:n avulla. Kun hakemus on vastaanotettu, luovutetaan hakijalle tunnukset palveluun. Nämä tunnukset ovat voimassa vain rajoitetun ajan hakuaikana. MSA:han kirjataan pyydyt luvut ja selvitykset koskien muun muassa energiankulutusta ja valaistusta. (Joutsenmerkin kriteeriversio 4.1 Hotellit, ravintolat ja kongressikeskukset).

4.3 Joutsenmerkityt hotellit ja ravintolat

Joutsenmerkki voidaan myöntää hotelleille, ravintoloille ja kongressikeskuksille. Hotelli on majoituspalveluja tarjoava yritys, ravintolaksi katsotaan sellainen yritys, joka valmistaa annoksia nautittavaksi ravintolan tiloissa. Kongressikeskus puolestaan määrittää palveluksi joka kattaa kiinteistön tilat, esimerkiksi luentosalit, joissa on mahdollista järjestää kokouksia. Toiminnan pääpainon tulee olla kokous- ja konferenssitoiminnassa, esimerkiksi hotellien kokouspalvelut kuuluvat tähän määrittelymään. (Joutsenmerkin kriteeriversio 4.1 Hotellit, ravintolat ja kongressikeskukset).

Jos toimintakokonaisuuteen kuuluu useampia eri toimintamuotoja tai sitä markkinoidaan yhtenä yksikkönä, niin kaikki toimintamuodot sisältyvät lupaan. Näin on esimerkiksi Kuopion hotelli Scandicissa, jossa majoitustoiminnan lisäksi on ravintola ja hotelli tarjoavat myös kokouspalveluja. (Joutsenmerkin kriteeriversio 4.1 Hotellit, ravintolat ja kongressikeskukset).

Joutsenmerkin käyttö hotelli- ja ravintola-alalla on tällä hetkellä sidoksissa Joutsenmerkin kahteen kriteeriversioon. Ensimmäinen näistä on versio 3.5 Hotellit ja retkeilymajat. Nämä kriteerit ovat voimassa 30.6.2015 asti, ja sen jälkeen voimaan astuu kriteerien versio 4.1 Hotellit, ravintolat ja kongressikeskukset. Joutsenmerkki ohjaa toimintaa hotelli- ja ravintola-alalla monin tavoin. Se asettaa toiminnalle tiettyjä rajoitteita esimerkiksi energiankulutukseen ja veden käyttöön liittyen.

Joutsenmerkitty hotelli voi käyttää merkkiä markkinoinnissaan. Merkin avulla tiedottaminen asiakkaille ympäristöasioista on yksinkertaista ja kustannustehokasta. Hotellin kustannukset pienenevät kun toiminnassa pyritään aktiivisesti vähentämään energian- ja vedenkulutusta sekä jätteiden määrää. Joutsenmerkintä myös auttaa ja opastaa ympäristötyössä. (Joutsenmerkin kriteeriversio 4.1 Hotellit, ravintolat ja kongressikeskukset).

Joutsenmerkityn hotellin toimintaa ohjaavat selkeät toimintatavat ja yrityksen oma henkilöstö on sitoutunut ympäristötyöhön. Henkilöstö saa palaverissaan jatkuvaa ympäristökoulutusta. Joutsenmerkitty hotelli suhtautuu ympäristötyöhön vakavasti ja pyrkii Joutsenmerkin avulla kohti kestävää yhteiskuntaa. Yrityksen henkilökunta tekee omalta osaltaan monenlaista työtä, jotta ympäristön kuormitus vähenisi. Jotta Joutsenmerkki voidaan myöntää hotelli- ja ravintola-alalla on yrityksen täytettävä muun muassa tietyt raja-arvot. Näistä tärkeimpänä raja-arvona on energiankulutuksen raja-arvo. Energiankulutus on yksi suurimmista hotelliin vaikuttavista ympäristökuormituksista. Muita raja-arvoja ovat vedenkäytön ja jätemäärän raja-arvot. Joutsenmerkitty hotelli pyrkii aktiivisesti vähentämään vedenkäyttöä ja syntyvän jätteen määrää. Ympäristön kannalta myös kemiakaalien käytön vähentäminen on tärkeää. Joutsenmerkityn hotellin tuotteista ja kemikaaleista suurin osa onkin ympäristömerkittyjä, ja jos kemikaaliton siivous on mahdollinen, käytetään sitä kemikaalien sijaan. Ympäristömerkin saanut ravintola puolestaan noudattaa tarkkoja kriteerejä ja ympäristövaatimuksia hankkiessaan raaka-aineita ja lisäksi monet ravintolan käyttämistä tuotteista ovat luomua. (Joutsenmerkin kriteeriversio 4.1 Hotellit, ravintolat ja kongressikeskukset).

4.3.1 Kriteerit

Tuotteiden ja palveluiden kriteerit asetetaan arvioimalla niistä saatavaa ympäristöhyötyä niin sanotun RPS-työkalun avulla. Työkalun avulla otetaan selvää seuraavista asioista:

- Relevanssi: Liittyykö tuotteeseen ympäristöongelmia ja kuinka suuria ne ovat.
- Potentiaali: Voidaanko ympäristöongelmille tehdä jotain?
- Ohjattavuus: Voiko Joutsenmerkintä tehdä ympäristöongelmalle jotain?

Kriteerien kehitysprojektin pituus on tyypillisesti 1-2 vuotta ja kriteerit vahvistetaan lautakunta käsittelyn jälkeen. Kriteerien tarkoituksena on jatkuva parantamisen ajatus, jonka visiona toimii kestävä kehitys. Kriteerien lähtötasona pidetään viranomaisvaatimuksia. (Joutsenmerkin koulutustilaisuuden diat. Joutsenmerkin vaatimukset).

Vanhat kriteerit (3.5) ovat hieman muuttuneet uusiin kriteereihin (4.1) verrattuna. Uusissa kriteereissä on vähemmän vaatimuksia, kuin vanhoissa ja lisäksi osaa kriteereistä on yksinkertaistettu. Esimerkiksi aiemmin hotelleja koskevia pakollisia pistevaatimuksia oli noin 100 ja ravintoloita koskevia noin 50. Uuteen kriteeriversioon pakollisia pistevaatimuksia on kirjattu yhteensä noin 70 kappaletta.

Uudessa kriteeriversiossa painopistealueita ovat muun muassa energiakulutus, jolle on asetettu pakollinen raja-arvo vaatimus, kemikaalien käyttö ja ympäristömerkityt kulutustavarat ja painotuotteet. Energiankulutukselle on myös asetettu useita piste vaatimuksia, mutta vanhoihin vaatimuksiin verrattuna raja-arvot eivät ole muuttuneet. Energiankulutus on edelleen pakollinen arvo, jonka täytyminen lasketaan erillisellä energiatyökalulla ja sen tavoite arvo on 1,7 tai sen alle. Energiatyökaluun syötetään useita eri tunnuslukuja muun muassa ilmastoalue ja kuukauden keskilämpötilat. (Joutsenmerkin koulutustilaisuuden diat. Joutsenmerkin vaatimukset).

Joutsenmerkin kriteereissä on monia eri vaatimuksia joista osa on pakollisia ja osa valinnaisia piste-vaatimuksia. Pakolliset vaatimukset merkitään hakemuksessa kirjaimella O, sekä perään liitetyllä numerolla, esimerkiksi hotellien, ravintoloiden ja kongressikeskuksien pakollisia vaatimuksia ovat kaikki O1-O39. Kaikkien pakollisten vaatimusten on täytyttävä, jotta Joutsenmerkkiä voidaan hakea. Valinnaiset pistevaatimukset on merkitty hakemukseen kirjaimella P, sekä juoksevilla numerolla. Pistevaatimuksissa P1-P38 tuotteita, palveluita ja esimerkiksi kemikaaleja koskevia vaatimuksia on pisteytetty vaatimusten mukaan. Mitä enemmän yritys täyttää vaatimuksia, sitä enemmän on pisteitä mahdollista saada. Pakollisia pisteitä ei siis ole, mutta minimi pistemäärä on saatava, jotta Joutsenmerkki yritykselle voidaan myöntää.

On myös huomioitava että jos yrityksen toiminta olisi pelkästään esimerkiksi ravintola toimintaa, tällöin täytettäviä vaatimuksia olisi vähemmän. Vaatimukset on eritelty hyvin selkeästi kriteerien alkupäässä kutakin toimintaa kohden (hotelli, ravintola tai kongressikeskus). Jotta Joutsenmerkki on mahdollista saada, täytyy mahdollisesta kokonaispistemäärästä saada vähintään 35 prosenttia. Maksimi pistemäärä jonka yritys (hotelli, ravintola ja kongressikeskus) voi saada, on 88 pistettä. Näistä pisteistä on vähintään saatava 31 pistettä, jotta Pohjoismainen ympäristömerkintä voidaan myöntää.

Hotelleita, ravintoloita ja kongressikeskuksia koskevan kriteeriversion 4.1 (2013) mukaan yrityksen on ilmoitettava Pohjoismaiseen ympäristömerkintään kolme eri raja-arvoa, joista täytyttävä on energiankulutuksen raja-arvo ja lisäksi yksi valinnainen arvo, vedenkulutus tai jätemäärä. Vedenkäytön vaatimuksen täytyminen on valinnaista, mutta yrityksen täytyy ilmoittaa silti pyydetyt tiedot erillisenä liitteenä, jossa todetaan vedenkulutus vuositasolla. Ilmoituksen voi antaa vesimittarin tietojen perusteella tai vesilaitokselta saatavan ilmoituksen muodossa. Jos vedenkulutus on raja-arvo alhaisempi, jaetaan pisteitä 1-3 riippuen siitä kuinka paljon raja-arvo on alitettu. Samat tiedot koskevat myös jätemääriä, vaatimusten täyttymien on valinnaista, mutta tiedot on ilmoitettava kuitenkin. Vaatimuksessa huomioidaan päivittäisessä toiminnassa syntyvä lajittelematon jäte (seka-, energia-, kaatopaikkajäte). Muistettava on kuitenkin, että toisen arvoista on täytettävä raja-arvot tietoja lähetettäessä Pohjoismaiseen ympäristömerkintään.

Hotelleille asetettuja kriteerivaatimuksia uuden version (4.1) mukaan ovat esimerkiksi energiankulutukseen liittyvät vaatimukset, joiden mukaan esimerkiksi fossiilisen öljyn käyttö lämmityksessä ei saa ylittää yli 30 prosenttia. Ja esimerkiksi valaisimista 40–60 prosenttia täytyy kuulua energialuokkaan B tai olla led-valaisimia. Hankintoja tehdessä yrityksen on huomioitava että keittiö-, kuivaus-, ja wc-papereista 90 prosenttia on oltava ympäristömerkittyjä. Sama vaatimus koskee myös esimerkiksi kopiopapereita. Myös hotellihuoneille on asetettu vaatimuksia, jotka eivät kuitenkaan ole merkitty O-kirjaimella, eli ne eivät ole pakollisia vaatimuksia. Hotellihuoneet ja niiden ympäristöystävällisyys pisteytetään, ja mitä paremmin ympäristöasiat ovat kohdallaan, sitä enemmän pisteitä voi saada. Esimerkiksi hotellihuoneiden televisioiden energiankulutuksen tulee olla matala. Samoin myös minibaarien energiankulutusta on mitattava. Pakollisiin vaatimuksiin perehdytään tarkemmin seuraavassa luvussa jossa tarkastellaan niiden eroja kohta kohdalta. Tarkoituksena selvittää ne asiat joihin lupaa uusittaessa Kuopion Scandicin tulee kiinnittää huomiota.

5. JOUTSENMERKKI SCANDIC KUOPIOSSA

Joutsenmerkki on ollut hotelli Scandic Kuopiolla vuodesta 2009. Joutsenmerkki on ollut selvä valinta Scandicille, koska sillä on pitkä historia ympäristötyöstä ja kestävä kehityksen vaalimisesta. Merkillä on myös markkina-arvoa ja nykyään ympäristömerkki vaikuttaa monien asiakkaiden ostopäätökseen. Pohjoismainen ympäristömerkki on myös erinomainen työkalu toiminnan ohjaamisessa – se antaa selkeitä ohjeita ja kannustaa entistään ympäristöystävällisempään työhön. Joutsenmerkin uusinta hakemus on kertaalleen aiemmin tehty toukokuussa 2014 ja nyt edessä on uusi hakemus, uusia kriteereitä noudattaen. (Hanhijärvi. 2014–29-10).

Hakemisprosessi on helpottunut edellisestä hakukerrasta jonkin verran. Aiemmin kun merkkiä haettiin, vaati se paljon manuaalista työtä ja papereiden pyörittelyä, sillä kaikki mittaustulokset ovat paperiversiona yhdessä suuressa Joutsenmerkki-kansiossa. Nykyään työtä on helpotettu kehittämällä sähköinen työkalu My Swan Account, eli MSA. Sinne syötetään tarvittavat luvut, ja sähköinen tiedosto tallennetaan jatkoa varten. Työnsarkaa kuitenkin riittää tietojen keräämisessä. MSA pitää sisällään toisen sähköisen työkalun, Nordic Ecolabel Energytool:in, jonka avulla hotellin energiankulutus lasketaan. Työkaluun syötetään tietoja muun muassa kuukausien keskilämpötiloista ja sähkönkäytöstä. Säilyttääkseen Joutsenmerkin on Scandic Kuopion tehtävä uusintahakemus ensi vuoden 2015 kevääseen mennessä. (Hanhijärvi. 2014–29-10).

5.1. Toiminta kriteerien mukaan

Tähän osioon on koottu muutamia esimerkkejä siitä millaista toiminta Kuopion hotelli Scandicissa on tällä hetkellä Joutsenmerkin kriteerien (3.5 Hotellit ja retkeilymajat) mukaan. Tarkoituksena esimerkkien avulla ilmentää mittaustuloksia joita toiminnasta on saatu. Myöhemmin tarkastellaan pakollisten kriteerien eroja vanhan ja uuden kriteeriversion välillä.

5.1.1. Raja-arvot ja vaatimukset

Toiminnan mittaustulokset ovat vanhan kriteeriversion mukaisia. Kriteeriversiossa 3.5 Hotellit ja retkeilymajat toimipaikat on jaoteltu kolmeen luokkaan, A, B ja C. Luokkien rajat määräytyvät hotellin käyttöasteen ja ravintolan liikevaihdon mukaan. Luokitukseen vaikuttaa myös onko hotellilla uima-allasta. Kuopion hotelli Scandic on luokiteltu luokkaan A, jonka kriteerien mukaan yrityksen liikevaihdon on ylitettava 45 prosenttia ravintolan ja majoituksen yhteenlasketusta liikevaihdosta. Tämän lisäksi hotellin huonekäyttöasteen tulee ylittää 60 prosenttia. Scandic Kuopiolla on myös uima-allas. (Joutsenmerkin kriteeriversio 3.5).

Ensimmäinen pakollinen raja-arvo, jonka on aina täyttyvä, on energiankulutus. Kriteeriversion 3.5 mukaan energiankulutus on voitu ilmoittaa vaihtoehdon 1 mukaan: Sähkön ja lämmön kulutus/vuosi / m². Vaihtoehto kahden mukaan energiankulutus voidaan ilmoittaa sähkön ja lämmön kulutus/vuosi/vierasyö.

Kuopion Scandic ilmoitti tuolloin Joutsenmerkkiä hakiessaan energiankulutuksensa vaihtoehdon yksi mukaan. Raja-arvona on tuolloin ollut 343,00 kWh/m² ja Scandic on alittanut raja-arvon 18,1 prosentilla, joka vastaa 52,67 kWh/m² vuosi. (Joutsenmerkin kriteeriversio 3.5 ja Joutsenmerkin hakemuspaperit. 2008.)

Pakollisen energiankulutuksen raja-arvon lisäksi Scandic Kuopio on ilmoittanut hakemuksessaan myös veden- ja kemiallisten tuotteiden käyttönsä, sekä jätemääränsä. Myös näille on asetettu raja-arvot kriteeriversiossa 3.5. A-luokituksen mukaan, johon Scandic Kuopio kuuluu, vedenkäytön raja-arvo on ollut 300 litraa/yöpyminen. Tämän Scandic Kuopio on alittanut 124,49 litralla, eli vedenkulutus ollut tuolloin 175,5 litraa/yöpyminen. Kaikki luvut on ilmoitettu vuoden 2007 mukaan, kun merkkiä haettu vuonna 2008. Kemiallisten aineiden käyttö alitti myös raja-arvon, 35 grammaa/yöpyminen, 26,11 grammalla. Kemiallisia aineita käytettiin siis vuonna 2007 8,89 grammaa yöpyjää kohden. Jätemäärän raja-arvona kriteeriversiossa 3.5 A-luokkaan kuuluvalla hotellilla on 1,35kg. Scandic Kuopio alitti raja-arvon tuolloin 0,76kg:lla. Hakemuksen liitteeksi laitettu laskukopiot, joista jätemäärät ilmenevät. (Joutsenmerkin hakemuspaperit. 2008).

Joutsenmerkin kriteeriversio 3.5 vaatii, että hotellin on täytettävä vähintään 60 prosenttia käytön ja huollon vaatimista pistemääristä. Scandic on täyttänyt vaadituista pisteistä 68 prosenttia. Tämän lisäksi kriteeriversio vaatii myös hotelleja täyttämään vähintään 65 prosenttia mahdollisesta maksimipistemäärästä – tästä Scandic Kuopio ansaitsi hienot 78 prosenttia. Pohjoismainen ympäristömerkintä on tarkistanut paikan päällä, että vaatimukset täyttyvät. (Joutsenmerkin hakemuspaperit. 2008).

Scandic on ilmoittanut Pohjoismaiselle ympäristömerkinnälle Joutsenmerkkiä hakiessaan myös vesivoimalla tuotetun sähkön osuuden. Liitteenä Energiapolarin laskelma ja todistus, josta ilmenee, että 95 prosenttia sähköstä on tuotettu vesivoiman avulla. Myös energiansäästölamppujen osuus kaikista hotellin lamputa on laskettu. Kaiken kaikkiaan tuolloin lamppeja on ollut yhteensä 3072, joista energiaa säästäviä 73,3 prosenttia. Vanhassa kriteeriversiossa on saanut 0,5-1 pistettä sen mukaan, kuinka paljon wc-istuinten lukumäärästä kuluttaa enintään kuusi litraa vettä/huuhtelu. Jos istuimia 90 prosenttia tai enemmän saa yhden pisteen, 50–90 prosenttia antoi tuolloin puolikkaan pisteen. Scandic on ilmoittanut wc-istuintensa veden kulutuksen kaikissa istuimissa pienellä huuhtelulla 3 litraa/huuhtelu ja isolla huuhtelulla vettä kuluu 6 litraa/huuhtelu. Mukaan hakemukseen liitetty myös laskukopiot suoritetusta työstä, sekä toimittajan todistus virtausmääristä. (Joutsenmerkin hakemuspaperit. 2008).

Pakollisiin vaatimuksiin kuuluva kertakäyttötutatteita koskeva kriteeri on vanhassa versiossa vaatinut, ettei kertakäyttötutatteita, annos- tai pienpakkauksia saa käyttää aamiaispöydässä, eikä ruokasalissa. Poikkeuksena ovat sallittu muun muassa lautasliinat ja teepussit. Scandic Kuopio on ilmoittanut, ettei kertakäyttötutatteita käytetä ravintolan puolella ja ainoat kertakäyttöiset tutatteet ovat Scandicin Shop myymälässä – nämä on tarkoitettu take-away tutatteiden myyntiin. Ravintolan puolen vaatimuksissa on myös vanhassa kriteeriversiossa annettu pisteistä luomututatteiden määrästä. Jos luomututatteita on yli 30 kappaletta saa pisteitä maksimi määrän 3,5.

Scandicilla on Joutsenmerkkiä hakiessaan luomutuotteita ollut käytössä yli 30 kappaletta, näistä on tehty erillinen listaus hakemuksen liitteeksi. Myöskään yhtään GMO:ta sisältävää tuotetta ei tarjoilla Kuopiossa, eikä muissakaan Scandiceissa. (Joutsenmerkin hakemuspapereit. 2008).

5.2. Kriteerien erot

Tämän otsikon alle koottu työn keskeinen osa, jossa vertaillaan Joutsenmerkin kriteerien vanhenevaa ja uutta versiota. Tässä osiossa perehdytään Joutsenmerkin pakollisiin vaatimuksiin, jotka merkkiä hakevan yrityksen on aina täytettävä saadakseen sen. Juuri siksi pidän tärkeänä vertailla versioiden pakollisia vaatimuksia, sillä ne määrittelevät voidaanko Joutsenmerkkiä myöntää.

Pakollisten vaatimusten on siis täyttyvä aina. Tämän lisäksi, saadakseen Joutsenmerkin on hotellin saavutettava tietty määrä pisteitä valinnaisista pistevaatuksista (P1 – P38). Pisteosioissa muun muassa tuotteita, palveluita ja kemikaaleja on pisteytetty vaatimusten mukaan. Mitä paremmin täyttyvät vaatimukset, sitä enemmän pisteitä on mahdollista saada. Pakollisia pisteitä ei siis ole, mutta minimipistemäärä on asetettu (35 prosenttia mahdollisista pisteistä kriteeriversion 4.1 mukaan), jotta Joutsenmerkki myönnetään. Kun kaikki hakemuksen osat on täytetty, lasketaan pisteet yhteen ja katsotaan ylittävätkö ne Joutsenmerkin vaatimat rajat.

Tässä osiossa on lähteenä käytetty Joutsenmerkin kriteeriversiota 3.5 Hotellit ja retkeilymajat sekä uutta versiota 4.1 Hotellit, ravintolat ja kongressikeskukset. Osion tulokset on saatu vertaamalla vanhoja ja uusia pakollisia vaatimuksia. Selvitys on tehty tutkimalla uuden kriteeriversion pakollisia vaatimuksia ja vertaamalla niitä vanhoihin. Näin on selvitetty mitä on muuttunut ja onko jokin säilynyt ennallaan. Säilyttääkseen Joutsenmerkin Scandic Kuopion täytyy erityisesti huomioida uudet pakolliset vaatimukset ja tarkistaa täyttyvätkö nämä kriteerit. Pakolliset vaatimukset on merkitty kriteeriversioon O-kirjaimella ja juoksevalla numerolla 1-39. Myös tässä osiossa kirjaimella O tarkoitetaan pakollista täytettävää kriteeriä. Tekstissä esitetty kaikki 39 pakollista vaatimusta yleiskuvan selkeyttämiseksi. Osa vaatimuksista on uusia ja toisissa on tapahtunut muutoksia joihin kiinnitettävä huomiota.

O1 Yleiskuvaus

Tämä pakollinen kriteeri löytyy molemmista kriteeriversioista. Hakijan on ilmoitettava Joutsenmerkin vaatimuksiin liittyvät tiedot toimitiloistaan. Näistä tiedoista lähetetään hakemuksen mukana liite. Vanhan kriteeriversion 3.5 mukaan hotellit luokiteltiin niiden käyttöasteen mukaan. Scandic Kuopio luokiteltiin tuolloin luokkaan A. Uudessa versiossa ei enää keskitytä käyttöasteeseen, vaan Scandic Kuopio luokitellaan hotelli, ravintola ja kongressikeskus luokkaan.

O2 Palveluntarjoajat

Tämä vaatimus ei koske Scandic Kuopiota. Tämä vaatimus koskee vain kongressikeskuksia, joissa ei ole majoituspalveluita ja jotka käyttävät alihankkijaa tarjoilupalveluiden tuottamisessa.

03 Hotellit: hotellin tiloissa toimiva aamiaispalveluiden tarjoaja

Ei koske Scandic Kuopiota. Koskee vain hotelleja, jotka käyttävät tiloissaan ulkopuolisen toimittajan aamiaispalveluita.

04 Energiankulutuksen raja-arvo

Energiankulutuksen raja-arvot eivät ole muuttuneet kriteeriversioiden välillä. Energiankulutus on aina pakollinen arvo. Jos Scandic Kuopion energiankulutuksessa ei ole tapahtunut huomattavia muutoksia, ei tämän vaatimuksen täyttymisestä tarvitse olla huolissaan. Energiankulutuksen lisäksi on täytettävä toinen kahdesta muusta raja-arvosta (**05 Vedenkulutuksen raja-arvo ja 06 Jättemäärän raja-arvo**). Vedenkulutuksen raja-arvo on hieman tiukentunut vanhaan verrattuna, samoin on käynyt myös jättemäärän raja-arvon kanssa. Esimerkiksi aiempi jättemäärän raja-arvo oli 1,35kg/asiakas/vuorokausi kun taas uudessa versiossa sallittu määrä on 1,20kg/asiakas/vuorokausi. Jättemäärän raja-arvon täyttymisestä ei tarvitse olla huolissaan, sillä jo ensimmäisen kerran Joutsenmerkkiä hakiessaan Scandic Kuopio on alittanut raja-arvon 0,76kg:lla.

Vanhassa kriteeriversiossa energiakulutuksen raja-arvon lisäksi oli täytettävä yksi kolmesta muusta raja-arvosta (vesi, kemialliset tuotteet ja jätteet). Kemialliset aineet eivät siis enää kuulu tähän valinnaiseen osaan, vaan ovat nyt oma erillinen ja pakollinen osa kriteerejä jolle on asetettu tiukat vaatimukset. Uuden kriteeriversion vaatimuksissa kemiallisten tuotteiden määrästä 90 prosenttia täytyy olla ympäristömerkittyjä. Tuotteiden määrä lasketaan ostetun litra- tai kilomäärän tai eurojen perusteella.

07 Raja-arvojen jatkuva mittaaminen

Jatkuvan mittaamisen kriteerit veloittavat seuraamaan energiankulutusta kuukausittain tai joka toinen vuosi, vanhassa kriteeriversiossa energiankulutusta täytyi seurata kuukausittain. Energiankulutuksen seuraaminen on siis hieman helpottunut kun tarvittavia tietoja ei välttämättä tarvitse taltioida joka kuukausi. Ympäristön ja oman kehittymisen kannalta arvojen seuraaminen on tietenkin suositeltavaa kuukausittain. Näin energiankulutuksen muutokset on helpompi havaita kun niitä seurataan useammin.

Vedenkulutusta uusien kriteerien mukaan täytyy seurata kuukausittain, kun taas jätehuollosta on tehtävä vuosiseuranta yhteenveto. Kemiallisten aineiden raja-arvojen jatkuva mittaaminen on jäänyt pois uudesta kriteeriversiosta, sen muuttuessa pakolliseksi arvoksi.

08 Fossiilisen öljyn käyttö öljykattilassa rakennusten tai veden lämmitykseen

Ei koske Scandic Kuopiota, ei ole käytössä öljykattiloita.

O9 Kemialliset aineet: Ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttö astianpesussa

Kemiallisten aineiden raja-arvot ovat uuden version uusia pakollisia kriteerejä. Vanhassa versiossa tämä oli siis valinnainen ilmoitettava raja-arvo. Vanhan version mukaan kemiallisia aineita saatiin käyttää 35g yöpymistä kohden siivous- ja astianpesuaineita (Scandic Kuopio käyttää 8,89g yöpymistä kohden). Nykyään kaikista kemikaaleista 90 prosenttia tulee olla ympäristömerkittyjä. Vanhassa versiossa jaettiin puolestaan pisteitä sen mukaan, kuinka suurelle prosenttiosuudelle ympäristömerkki oli myönnetty.

O10 Ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttö tekstiilien pesussa

Sama vaatimustaso kuin astianpesuaineissa, eli tekstiilien pesuun käytettävien kemikaalien tulee olla 90 prosenttisesti ympäristömerkittyjä. Vanhemmassa kriteeriversiossa 3.5 oli raja-arvona 70 prosenttia. Tämä on siis kiristynyt entisestään.

O11 Ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttö siivouksessa

Tämä vaatimus koskee tuotteita, joita käytetään päivittäisessä lattiapintojen, kylpyhuoneiden, WC-tilojen ja keittiön siivouksessa. Kriteeriversion 3.5 mukaan kaikista näistä tuotteista 50 prosenttia tuli olla ympäristömerkittyjä, kun uudemman version 4.1 mukaan tuotteista 80 prosenttia tulee olla ympäristömerkittyjä. Tämä vaatimus on kiristynyt, joten tarkistettava siivouksessa käytettävät tuotteet.

O12 Ei-ympäristömerkittyjen tuotteiden vaatimukset

Scandic Kuopion on ilmoitettava kaikki mahdolliset ei-ympäristömerkityt kemikaalinsa ja tarkistettava etteivät ne sisällä kiellettyjä aineosia. Uuden kriteeriversion 4.1 kiellettyjen aineiden lista on pidempi kuin vanhassa versiossa. Kiellettyjä aineita ovat muun muassa hopeananohiukkasaset ja reaktiiviset klooriyhdisteet. Tämän lisäksi uutena vaatimuksena että, kiellettyjen aineosien lisäksi tuotteissa ei myöskään saa esiintyä EU-ainedirektiivien mukaisia vaaralausekkeita. Ennen tällaista listausta vaaralausekkeista ei ollut. Tarkistustyön hoitaa siivousliike, joka ilmoittaa siivouksessa käyttämänsä kemikaalit.

O13 Astianpesuaineiden annostelu astianpesukoneisiin

Astianpesuaineista 90 prosenttia tulee olla ympäristömerkittyjä, kun aiemmin vaatimus ollut 70 prosenttia. Nykyään pakollinen vaatimus, että astianpesukoneissa tulee olla annostelu tiskiainetta varten. Aiemmin tämä ei ollut pakollinen vaatimus, vaan kohdasta sai lisäpisteitä, mikäli annostelija oli käytössä. Myös siivousaineille on oltava annostelijat, näin vaaditaan uudessa kriteeriversiossa 4.1 kun vanhassa tämä ei vielä ollut pakollista (**O14 Siivousaineiden annostelu**).

O15 Kemiallisten tuotteiden hankintakäytännöt

Kun kemiallisten tuotteiden raja-arvon ilmoittamisesta tuli uuden kriteeriversion mukaan pakollinen vaatimus, on se tuonut mukanaan useita aiheeseen liittyviä vaatimuksia mukanaan. Kemiallisille tuotteille on annettu suurempi painoarvo. Pakollisen O15 vaatimuksen mukaan jokaisella osastolla tulee olla nimetty hankintavastaava, joka vastaa oman osastonsa kemiallisten tuotteiden hankinnasta. Tämän uuden vaatimuksen mukaan on eritelty osa-alueet, joiden hankinnoista vastuuhenkilö on vastuussa. Aiemman kriteeriversion vaatimuksissa ”pakollinen” vastuuhenkilö täytyi olla nimettynä vain ympäristövaikutusten vähentämiseksi – henkilö vastasi muun muassa toimenpiteistä joita asian eteen tehtiin ja aiotaan tehdä.

O16 Kemiallisten tuotteiden käsittely

Tämä vaatimus vaatii Scandic Kuopiota tekemään selkeän ja helppotajuisen ohjeistuksen henkilökunnalle koskien kemiallisten tuotteiden annostelua ja käyttöä. Ohjeistuksen on oltava kirjallinen ja se on löydettävä osastoittain. Selvityksen tulee olla jokaisen hankinnoista vastaavan ja Joutsenmerkkivastaavan käytössä. Vaatimus on muuttunut pieneltä osin siinä, että aiemmin ohjeistuksesta riitti, kun siitä oli olemassa yksi kappale – sen ei siis tarvinnut olla osastoittain.

O17 Syntypaikkalajittelu

Syntypaikkalajittelun kohdalla on tapahtunut pientä vaatimusten löysäämistä vanhaan kriteeriversioon. Kun aiempien vaatimusten mukaan jätteet tuli lajitella vähintään neljään jakeeseen, on uuteen vaatimukseen kirjattu vain kolme jaetta. Jätteet tulee lajitella johonkin näistä:

- Lasi (väritön ja värillinen)
- Metallit
- Biojäte (ruokajäte ja puutarhajäte)
- Paperi (kierrätyspaperi ja toimistopaperi)
- Pahvi (aaltopahvi ja kartonki)
- Kova pakkausmuovi
- Pehmeä pakkausmuovi

O18 Asiakkaiden jätteiden lajittelu

Asiakkailla tulee olla mahdollisuus lajitella jätteet sekajätteeseen ja kahteen muuhun jakeeseen. Tämän vaatimuksen kohdalla ei ole tapahtunut muutosta. Scandic Kuopiossa tämä vaatimus täyttyy.

O19 Energiansäästölamput, loisteputket ja LED-lamput

Kriteeriversiossa 3.5 Hotellit ja retkeilymajat on määrätty ulkovalaistukselle pakollisia vaatimuksia. Ulkovalaistuksen on oltava tarve- tai aikaohjattua. Uudessa kriteeriversiossa asiaan on pureuduttu syvemmin ja siinä on määritelty muun muassa lamppujen käyttöikä (vähintään 25000h), jota aiemmin ei tarvinnut tehdä. Valaistusta koskevat vaatimukset ovat muutenkin kiristyneet. Vaatimuksissa on määritelty lamppujen energialuokat: A-G. Esimerkiksi 11W energiansäästölamppu kuuluu luokkaan A. Mitä parempaan energialuokkaan Scandic Kuopion lamput kuuluvat, sitä enemmän lisäpisteitä on mahdollista saada. Scandic Kuopiossa on siis tarkastettava kaikki lamput ja selvitettävä ovatko ne kriteerit täyttäviä.

O20 Ympäristömerkityt keittiö-, kuivaus- ja WC-paperit

Ei muutosta vanhaan vaatimukseen. Molempien kriteeriversioiden mukaan 90 prosenttia hotellilla käytetystä paperista on oltava ympäristömerkittyä. Scandic Kuopio täyttää vaatimuksen.

O21 Ympäristömerkityt käyttötavarat

Vaatus on nykyään pakollinen, ennen kyseisestä kohdasta jaettiin pisteitä. Vaatimuksessa määritellään muun muassa, että 90 prosenttia Scandic Kuopioon ostetusta kopiopaperista tulee olla ympäristömerkittyä, joko Joutsenmerkillä tai EU:n ympäristömerkillä.

O22 Joutsenmerkityt painotuotteet

Uuden kriteeriversion mukaan 50 prosenttia käytettävistä painotuotteista tulee olla painettu Joutsenmerkityssä painossa ja niiden tulee olla Joutsenmerkittyjä. Painotuotteisiin lasketaan mainoslehdet, kirjepaperit, esitteet ja tilauslomakkeet. Mahdollisuus on hankkia tästä vaatimuksesta myös lisäpisteitä kasvattamalla ympäristömerkittyjen tuotteiden prosenttimäärää. Vanhemmassa versiossa tämä vaatimus ei ollut pakollinen.

O23 Kertakäyttötuotteet

Tämä vaatimus koskee tarjoilua. Sen mukaan kertakäyttötuotteiden käyttö ruokasalissa tai muissa ruokailutiloissa, esimerkiksi terassilla on kielletty. Vaatimus on ollut pakollinen myös vanhassa kriteeriversiossa ja se täyttyy Scandic Kuopiolla.

O24 Kertakäyttötuotteet take away- ja catering annoksissa, sekä pikaruokatarjoilussa ja huonepalvelussa

Tämän vaatimuksen mukaan take away tuotteista (Scandic Kuopiossa Shopin puolella esimerkiksi kahvikupit) 75 painoprosenttia vuositasolla laskettuna tulee olla valmistettu uusiutuvista raaka-aineista, kuten paperista. Materiaalit eivät saa sisältää PVC:tä eli muovia. Tämä vaatimus on uusi, se tuo täsmennyksen kertakäyttötuotteiden vaatimuksiin.

En usko että tässä kohdassa tulee ongelmia, sillä Scandic Kuopiolla ei juurikaan ole kertakäyttötuotteita. Catering palvelua ei ole.

O25 Vähimmäisvaatimus luomuelintarvikkeiden ja –juomien määrästä hotelleissa, joissa on aamiaistarjoilu

Luomutuotteiden saatavuus vaihtelee maakohtaisesti todella paljon ja tämän takia vanhoissa kriteereissä on paljon eroja maiden välillä (Pohjoismaat). Esimerkiksi Tanskan kohdalla luomun vähimmäisvaatimus on todella paljon suurempi kuin esimerkiksi meillä Suomessa. Nykyään on asetettu uudessa versiossa pakolliseksi alaraja luomutuotteiden kohdalle. Aamiaista tarjoilevalla hotellilla on oltava vähintään 10 luomutuotetta tarjolla. Vanhemmassa kriteeriversiossa pisteitä sai, mitä enemmän luomua oli tarjolla, esimerkiksi 6-10 tuotetta aamiaisella toi 1,5 pistettä. Scandic Kuopiolla on tarjolla luomua enemmän kuin vähimmäisvaatimus vaatii.

O26 Catering-toiminnan kuljetukset omilla ajoneuvoilla

Aiemmassa kriteeriversiossa ei ollut catering-toimintaan liittyviä vaatimuksia. Uudessa versiossa on pakollinen vaatimus. Tämä ei kuitenkaan koske Scandic Kuopiota, joka ei tarjoa catering-palveluita.

O27 Lait ja viranomaisvaatimukset

Itsestään selvä vaatimus, jonka mukaan lainsäädäntöä on noudatettava. Jos vaatimus ei täytyisi, voisi Pohjoismainen ympäristömerkintä irtisanoa Joutsenmerkin luvat.

O28 Joutsenmerkistä tiedottaminen henkilöstölle

Vaatimus löytyy molemmista kriteeriversioista. Henkilöstöä on tiedotettava ympäristöasioista ja uudet työntekijät perehdytettävä niihin neljän viikon kuluessa työn aloittamisesta. Uuteen kriteeriversioon on kuitenkin lisätty kohta, jonka mukaan henkilöstöä on tiedotettava kaikista Joutsenmerkkiä koskevista muutoksista.

O29 Joutsenmerkistä tiedottaminen asiakkaille

Vanhemmassa kriteeriversiossa asiakkaille tiedottamisesta mainitaan seuraavaa: Asiakkaille on annettava tiedot siitä, että asumalla Joutsenmerkityssä hotellissa ympäristö kuormittuu vähemmän. Tämän lisäksi asiakkaille on annettava tietoa ympäristötyöstä jota hotelli tekee, heitä voi myös neuvoa kuinka he voisivat itse vähentää ympäristökuormitusta.

Uudessa versiossa käsitellään samat aiheet ja painotetaan, että Joutsenmerkistä on kerrottava asiakkaille yrityksen tiloissa ja verkkosivuilla. Tiedottamisen tulee tapahtua selkeällä tavalla, esimerkiksi Joutsenmerkin logoa käyttämällä. Scandic Kuopio käyttää asiakkaille tiedottamisessa apunaan juuri-kin Joutsenmerkin logoa, ympäristötyöstä kerrotaan hotellihuoneissa esimerkiksi julisteissa.

O30 Hankintoja ja tavarantoimittajia koskevat käytännöt

Tämä on uusi pakollinen vaatimus. Sen mukaan yrityksen on vastattava siitä, että Joutsenmerkin vaatimukset täyttyvät koko luvan voimassa olon ajan. Yrityksellä on oltava menettelytavat niiden tuotteiden hankintaan, joita vaatimukset koskevat. Menettelytavat on oltava vähintään seuraavien tuotteiden hankintaan:

- Kulutustavarat (O19-22)
- Luomuelintarvikkeet ja -juomat
- Painotalon ja pesulapalveluiden toimittajan vaihtuminen

Tämä toimeksiantajan on tarkastettava.

031 Ympäristötyön omavalvonta

Uusi pakollinen vaatimus. Vanhassa kriteeriversiossa ei ole pakollinen vaatimus. Tarkistettava että löytyy omavalvonta Scandic Kuopiolta. Tämän vaatimuksen mukaan osastojen hankintavastaavien täytyy pitää kerran vuodessa auditointi, jonka tarkoituksena on parantaa yrityksen ympäristötyötä. Omavalvonnassa täytyy olla vähintään seuraavat kohdat:

- asiakkailta tulleet reklamaatiot
- tarkistetaan, että yrityksen Joutsenmerkkitoiminta on hyvin asiakkaiden nähtävillä
- tarkistetaan, että asiakkaiden ja henkilöstön jätteidenlajitteluohjeet ovat selkeät
- tarkistetaan yrityksen energiaa kuluttavat laitteet
- tarkistetaan, että yrityksessä ei käytetä sellaisia kertakäyttötuotteita, jotka eivät ole sallittuja

032 Vuosiseuranta

Vuosiseuranta, jossa vaatimusten täyttymistä seurataan vuosittain, on pakollinen vaatimus molemmissa kriteeriversioissa. Ei ongelmia Scandic Kuopion kohdalla – vuosiseuranta toteutettu asianmukaisesti. Huomioitava, että Pohjoismainen ympäristömerkintä voi pyytää tästä kirjallisen raportin.

033 Joutsenmerkin vaatimusten dokumentointi

Sama vaatimus löytyy molemmista versioista. Tämän mukaan Joutsenlupaa koskevat asiakirjat on oltava helposti saatavilla (esimerkiksi raja-arvojen tulokset). Scandic Kuopiossa kaikki Joutsenmerkkiä koskeva informaatio on koottu yhteen kansioon, josta tuloksia on mahdollista tarkastella helposti.

034 Markkinointi

Markkinoinnissa on noudatettava asiakirjaa Pohjoismaisen ympäristömerkinnän säännöt. Samat vaatimukset ovat niin uudessa, kuin vanhemmassakin kriteeriversiossa. Hakemuksen mukaan on laitettava liite, jossa vakuutetaan että sääntöjä noudatetaan.

035 Kalan ja lihan alkuperä

Kaikki loput pakolliset vaatimukset koskevat ruokaa. Kalan ja lihan alkuperä on oltava tiedossa ja oltava menettelytapa sen varmistamiseksi, että alkuperämaa pystytään kertomaan asiakkaalle tarvittaessa. Tästä ei voi tinkiä. Vanhemmassa kriteeriversiossa tämä oli pisteytettävä kohta, josta sai 0,5 pistettä ravintola ilmoitti asiakkailleen täydet tiedot alkuperämaasta.

Scandic Kuopio tietää raaka-aineidensa alkuperän ja se kerrotaan asiakkaalle hänen näin pyytäessä.

036 Kestävän kehityksen vastaisesti tuotetut raaka-aineet: kala ja äyriäiset

Tämäkin vaatimus ei vanhemmassa kriteeriversiossa ollut pakollinen vaan pisteytettävä kohta. Vaatimuksella tarkoitetaan vanhassa versiossa sellaista ruokaa, jolla on suuri ympäristövaikutus. Tähän kategoriaan kuuluvat muun muassa jättiläiskatkaravut. Uudessa kriteeriversiossa tämä vaatimus on jaettu kahteen osaan:

- A. Joutsenmerkitty ravintola ei saa tarjota uhanalaisia tai IUCN:n punaisella listalla olevia lajeja.
- B. Joutsenmerkityssä ravintolassa ei saa tarjota seuraavia lajeja jos ne kuuluvat punaiselle listalle siinä maassa jossa ne on kalastettu. Esimerkiksi Suomessa tämä tarkoittaisi merivaelteisia tai-
menia.

Scandic Kuopiossa ei tarjoilla mitään kestävän kehityksen vastaisesti tuotettuja ruokia.

O37 Geenimuunneltujen ruoka-aineiden käyttökielto

Uuden ja vanhan kriteeriversion mukaan geenimuunneltujen ruoka-aineiden käyttö on kiellettyä, eikä yhdessäkään Scandicissa tarjoilla GMO:ta sisältäviä tuotteita.

O38 Vähimmäisvaatimus luomuelintarvikkeiden ja –juomien määrästä

Myös tämän luomuvaatimuksen kohdalla maakohtaiset erot ovat melko suuria. Uuden version mukaan Suomessa tulee kuitenkin olla tarjolla päivittäin vähintään viisi luomutuotetta. Jotta luomutuote voidaan laskea vaatimukset täyttäväksi, sen osuuden ruokalajissa tulee olla merkittävä. Esimerkiksi peruna, liha, kala ja maitotuotteet. Vanhemmassa versiossa luomun määrä pisteytettiin. Mitä enemmän luomua oli tarjolla, sitä enemmän pisteitä oli mahdollista saada. Scandicin Joutsenmerkin hakemuspapereista ilmenee, että Scandic Kuopiossa on luomutuotteita tarjolla vaatimusten täyttämä määrä ja paljon enemmänkin.

O39 Kasvisruoka

Uuden kriteeriversion mukaan Joutsenmerkityssä ravintolassa täytyy olla tarjolla vähintään yhtä kasvisruokaa lounaalla ja päivällisellä. Ja ruokalistalla täytyy olla kasvisvaihtoehto joka päivä. Vanhan kriteeriversion mukaan ainoa vaatimus kasvisruuan suhteen oli se, että päivittäin listalla täytyi olla vähintään yksi kasvisruoka, tästä myönnettiin puolikas piste.

Seuraavan sivun taulukossa on esitelty kriteerien muutokset yhdessä selkeässä taulukossa.

Taulukko 1. Joutsenmerkin pakollisten kriteerien muutokset

Kriteerit	Muuttunut	Ei muutosta	Ei koske	Muutos
O1		x		Yleiskuvaus lähetettävä.
O2			x	
O3			x	
O4		x		
O5	x			Vedenkulutuksen raja-arvo tiukentunut
O6	x			Sallittu jätemäärä 1,20kg/as/vuosi, ennen 1,35 /kg/as/vuosi
O7	x			Ilmoitettava kuukausittain/vuosittain ennen kuukausittain
O8			x	
O9	x			Uusi. Kemiallisten aineiden raja-arvo pakollinen, ennen pisteytetty
O10	x			Ympäristömerkityt tuotteet tekstiilien pesussa. Ennen 70% nyt 90%
O11	x			Ympäristömerkityt tuotteet siivouksessa. Ennen 50% nyt 80%
O12	x			Ei-ympäristömerkittyjen kiellettyjen kemikaalien lista pidempi kuin aiemmin
O13	x			Astianpesuaineista 90% tulee olla ympäristömerkittyjä. Ennen 70%
O14	x			Uusi. Siivousaineilla oltava annostelijat
O15	x			Uusi. Osastoittain oltava kemiallisten aineiden hankintavastaava
O16	x			Kemiallisten tuotteiden käytöstä oltava ohjeistus osastoittain. Ennen riitti yksi
O17	x			Jätteet lajiteltava vähintään kolmeen jakeeseen. Ennen neljään.
O18		x		
O19	x			Lamppujen käyttöikä määritelty (vähintään 25000h)
O20		x		
O21	x			Uusi pakollinen vaatimus, käyttötavaroista 90% tulee olla ympäristömerkittyjä
O22	x			Uusi pakollinen. 50% painotuotteista painettu Joutsenmerkityssä painossa
O23		x		
O24	x			Uusi. Mahdollisista kertakäyttötuotteista 75% uusiutuvista raaka-aineista
O25	x			Luomutuotteille aamiaisella asetettu vähimmäisvaatimus (10). Ennen pisteytettiin.
O26			x	
O27		x		
O28	x			Uutena kohtana: henkilöstöä informoitava kaikista Joutsenmerkin muutoksista
O29	x			Tarkennuksena, Joutsenmerkistä tiedotettava asiakastiloissa ja verkossa
O30	x			Uusi. Oltava menettelytavat tuotteiden hankintaan. (tavarantoimittajat)
O31	x			Uusi. Tuullut pakolliseksi ympäristötyön omavalvonta. Kerran vuodessa näyttö.
O32		x		
O33		x		
O34		x		
O35	x			Ennen pistevaatimus. Nyt ilmoitettava lihan ja kalan alkuperä
O36	x			Ei saa tarjoilla uhanalaisia lajeja. Ennen vaatimus pisteytetty
O37		x		
O38	x			Vähimmäisvaatimus asetettu luomusta ravintoloille
O39	x			Kasvisruuan vaatimus pakolliseksi. Enne pisteytetty.

6. POHDINTA

Opinnäytetyö prosessi antoi minulle todella paljon. Kirjoittaminen vei ajoittain mukanaan ja kun vauhtiin pääsi, alkoivat alkuvaikeudetkin unohtua. Työ osoittautui erittäin mielenkiintoiseksi ja oma osaamiseni ja tietoni ovat kasvaneet valtavasti. On mainittava, että ympäristöasiat ovat aina kiinnostaneet itseäni jonkin verran, mutta nyt työn mukana mielenkiinto asiaa kohtaan on kasvanut entisestään. Jopa kaupassa asioidessani huomasin pohtivani Joutsenmerkkiä ja etsiväni sitä tuotteista.

Ammatillinen osaamiseni on myös kasvanut. Tämän työn kautta pääsin pureutumaan toimeksiantajani ja samalla työnantajani ympäristöasioihin paljon pintaa syvemmälle ja uskon nyt omaavani kattavan määrän tietoa ympäristöasioista. Tämän työn myötä voin kiinnittää asiaan vieläkin enemmän huomiota ja jakaa tietoa muille, niin työkavereilleni kuin asiakkaille. Pohjoismaisen ympäristömerkin tekemä työ osoittautui erittäin mielenkiintoiseksi ja monipuoliseksi. Haluankin kiittää hotelli Scandic Kuopion hotellinjohtajaa Outi Hanhijärveä, joka minulle tätä työtä ehdotti.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani on minulle herännyt useita ajatuksia ympäristöystävällisyyteen liittyen. Olen koonnut tähän pohdinta osioon muutamia mieleeni tulleita pieniä ympäristöystävällisiä tekoja, joita seuraamalla toiminta työpaikallani Scandicissa olisi entistäkin ympäristöystävällisempää. Kyseessä eivät ole mittakaavaltaan suuret teot, vaan sellaiset, joita jokainen omassa työvuorossaan voi toteuttaa tai joita toimipaikan puolesta voisi halutessaan kokeilla:

- Turhaa paperin käyttöä olisi hyvä välttää. Sen sijaan vastaanottoon voisi hankkia suuren kalenterin, johon voi päiväkohtaisesti kirjata asioita. Esimerkiksi, jos asiakkaalle on tilattu taksi – olisi se mahdollista merkata kyseisen päivän kohdalle, eikä erillistä paperia asiasta tarvitsisi. Kalenteri olisi henkilökunnalle näkyvällä paikalla, josta asiat olisivat kaikille helposti nähtävissä. Ympäristön kannalta vielä parempana vaihtoehtona olisi paperin jättäminen kokonaan pois. Esimerkiksi sähköpostiohjelma Outlookissa on valmiina kalenteri jonne tärkeimmät asiat voi syöttää. Ne on myös helppo sieltä huomata, sillä tarvittaessa kalenteriin saa myös hälytyksen.
- Sähköpostia voisi myös käyttää pääasiallisena tiedonvälityskanavana. Sähköpostiin olisi mahdollista luokitella kansiot aiheittain ja tallettaa viestit niihin. Sieltä niitä olisi helppo palata lukemaan myöhemminkin. Niin sanotut juoksevat asiat, jotka ilmoitettava esimerkiksi vuoron vaihdossa, voisi kirjata erilliseen vihkoon, joka luetaan aina vuoroon tullessaan, jotta saadaan ajantasainen tieto päivän tapahtumista.
- Lukemista varten tulostaminen olisi hyvä lopettaa kokonaan. Turhaa tulostamista on myös hyvä välttää. Jos tulostaa on kuitenkin pakko, kannattaa suosia kaksipuolista tulostusta kaikkien niiden dokumenttien kanssa, jotka sen sallivat.

- Muihin tiloihin liittyen olen pohtinut olisiko henkilökunnan pukuhuoneisiin mahdollista asentaa tarveohjautuvat valot joskus tulevaisuudessa, kun sellaiset pukuhuoneiden käytävällä kuitenkin on. Vaikka valot sammutetaan aina sieltä missä ei olla, toisiaan käy kuitenkin vahinko ja valot saattavat jäädä päälle pukuhuoneeseen.
- Kokoustilojen ilmastointia on mahdollista säädellä. Olisiko mahdollista säätää lämpöä pienemmälle niissä tiloissa, joista tiedetään, ettei niitä hetkeen käytetä. Tämä säästäisi energiaa.
- Henkilökunnalle maistuu työpaikalla myös kahvi ja tee. Vuoron aikana saattaa toisinaan olla käytössä pari erikin kahvimukia. Hankkimalla jokaiselle työntekijälle oman nimikkomukin (tai jokainen voi tuoda sellaisen halutessaan kotoaan), säästetään vettä ja tiskiainetta pidemmällä ajalla, kun tiskin määrä vähenee.
- Lopuksi pohdin vielä Joutsenmerkin markkinointia. Scandic Kuopio voisi ketjun markkinointi sääntöjen sallimissa puitteissa mainostaa ympäristömerkkiään hieman enemmän. Olisiko esimerkiksi mahdollista saada tieto Joutsenmerkistä heti näkyviin, esimerkiksi silloin, jos joku hakee Googlesta haulla: "Hotellit Kuopio". Jos Joutsenmerkki olisi heti näkyvillä, saattaisi se vaikuttaa useamman asiakkaan ostopäätökseen.

6.1. Johtopäätökset

Loppuun voidaan todeta lyhyt yhteenveto Joutsenmerkin pakollisten kriteerien eroista.

Vaativimmaksi osuudeksi työssäni nousi Joutsenmerkin pakollisten kriteerien vertailu. Tämä vaati laajaa perehtymistä kriteerivaatimuksiin ja niiden sisäistämistä. Lopullisista tuloksista voidaan lyhyesti todeta seuraavaa:

- Vanhaan kriteeriversioon verrattuna vaatimukset ovat hieman yksinkertaistettumpia ja selkokielisempiä.
- Pakollisia vaatimuksia vanhassa kriteeriversiossa 36 kun uudessa niitä on 39.
- Uutena pakollisena raja-arvona (joka täytettävä ja ilmoitettava aina) ovat kemikaalit.
- Myös pistevaatimuksia on karsittu, uudessa kriteeriversiossa niitä on vähemmän.
- Esimerkiksi pakollisista kriteereistä, voidaan todeta, että 12 pakollista vaatimusta on säilynyt ennallaan ja täysin uusia vaatimuksia kriteeriversioon on tullut 4. Osa kriteereistä on sanallisesti muodoltaan samanlaisia, mutta niissä on tapahtunut pieniä kiristyksiä (12kpl), pois lukiin muutama vaatimus, joissa vaatimusta hieman löysätty (O7 ja O17). Tämän lisäksi kriteeriversiossa on myös muutamia vaatimuksia, joihin Scandic Kuopio ei tarvitse keskittyä. Tällaisia ovat esimerkiksi öljylämmitystä ja catering-toimintaa koskevat vaatimukset.

Tutkimusta voisi jatkossa kehittää eteenpäin esimerkiksi vertailemalla myös kaikki Joutsenmerkin pistevaatimukset ja hankkimalla kaikki mittaustulokset vaatimusten mukaan. Näin ollen Joutsenmerkin hakemusprosessin voisi viedä kokonaan loppuun.

LÄHTEET

EU-ympäristömerkin www-sivusto. EU-ympäristömerkki. [Viitattu 2014-11-06] Saatavissa: <http://eu-ymparistomerkki.fi/eu-ymparistomerkki/>

- Eviran www-sivusto. Asiakokonaisuudet 2013. [Viitattu 2014-11-09] Saatavissa: <http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/asiakokonaisuudet/luomu/markkinointi+ja+merkinnat/a/urinkomerkki/>
- HARMAALA, Minna-Maari ja JALLINOJA Niina. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Helsinki: Sanoma Pro Oy
- HANHIJÄRVI, Outi. 2014–29-10. Hotellinjohtaja. [Haastattelu] Kuopio: Hotelli Scandic
- HONKANEN, Erkki. 2002. Kellokosken kyläkirja. Kellokoski. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Joutsenmerkin hakemuspaperit. 2008. [Kansio] Scandic Kuopio
- Joutsenmerkin koulutustilaisuuden diat. 2014. Joutsenmerkin vaatimukset hotelleille, ravintoloille ja kongressikeskuksille. [Viitattu 2014-11-03] Saatavissa: http://www.slideshare.net/joutsenmerkki/hrk-msa-koulutustilaisuuskevt2014?qid=f3bf758a-226f-4797-88fc-eb7580537dbb&v=qf1&b=&from_search=4
- Joutsenmerkin kriteeriversio 3.5. Hotellit ja retkeilymajat 2007 [Viitattu 2014-11-04] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/wp-content/uploads/2013/07/Hotellit-ja-retkeilymajat-versio-3.51.pdf>
- Joutsenmerkin kriteeriversio. 4.1 Hotellit, ravintolat ja kongressikeskukset 2013 [Viitattu 2014-11-03] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/wp-content/uploads/2013/11/Hotellit-ravintolat-ja-kongressikeskukset-versio-4.1.pdf>
- Joutsenmerkin www-sivusto. Elinkaariajattelu. [Viitattu 2014-11-04] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/joutsenmerkki/elinkaariajattelu/>
- Joutsenmerkin www-sivusto. Joutsenmerkki. Työn perusta. [Viitattu 2014-11-04] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/joutsenmerkki/tyon-perusta/#palsta2>
- Joutsenmerkin www-sivusto. Organisaatio. Pohjoismainen organisaatio. [Viitattu 2014-10-29] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/organisaatio/pohjoismainen-organisaatio/>
- Joutsenmerkin www-sivusto. Organisaatio. Ympäristömerkintälautakunta. [Viitattu 2014-10-29] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/organisaatio/ymparistomerkintalautakunta/>
- Joutsenmerkin www-sivusto. Tuotteet ja palvelut. Kriteerit. [Viitattu 2014-10-20] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/tuotteet-palvelut/kriteerit-sivu/>
- Joutsenmerkin www-sivusto. Yrityksille. [Viitattu 2014-10-29] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/yrityksille/>
- Joutsenmerkin www-sivusto. Yrityksille. Merkin hakeminen. [Viitattu 2014-11-03] Saatavissa: <http://joutsenmerkki.fi/yrityksille/merkin-hakeminen/>
- KETOLA, T. 2005. Vastuullinen liiketoiminta – sanoista teoiksi. Helsinki: Edita Prima Oy.
- KIPPO-EDLUND, Päivi. 2006. Ympäristöjohtaminen ja ympäristöjärjestelmä. Julkaisussa SARKKINEN, Silja (toim.). 2006. Ympäristövastuu työpaikalla. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Luomu.fi:n www-sivusto. Ruoka. Luomumerkit. [Viitattu: 2014-11-09] Saatavissa: <http://luomu.fi/ruoka/luomumerkit/>
- Motiva Oy:n www-sivusto. Ajankohtaista. Motivan tiedotteet. [Viitattu 2014-10-29] Saatavissa: http://www.motiva.fi/ajankohtaista/motivan_tiedotteet/2012/joutsenmerkki_tunnetuin_ymparistomerkki.4834.news
- Motiva Oy:n www-sivusto. Ajankohtaista. Motivan tiedotteet. [Viitattu 2014-10-29] Saatavissa: http://www.motiva.fi/ajankohtaista/motivan_tiedotteet/2014/joutsenmerkki_viidenneksi_arvostetuin_brandi.6777.news
- Motiva Oy:n www-sivusto. Koti ja asuminen. 2014. [Viitattu 2014-11-09] Saatavissa: http://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/vaikuta_hankinnoilla/energia-_ja_ymparistomerkinnat

POHJOLA, Tuula. 2003. Johda ympäristöasioita tehokkaasti – ympäristöosaaminen menestystekijänä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

ROHWEDER, L. 2004. Yritysvastuu – kestävää kehitystä organisaatiotasolla. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Scandicin eettiset ohjeet. 2014. [Viitattu 2014-11-06] Saatavissa:
http://www.scandichotels.fi/Global/Code%20of%20conduct/Code%20of%20conduct_FI.pdf

Scandichotels www-sivusto. Historiamme. [Viitattu 2014-10-22] Saatavissa:
<http://www.scandichotels.fi/settings/Side-foot/About-us-Container-/Tietoa-yrityksesta/Historiamme/>

Scandichotels www-sivusto. Hotellit. Scandic Kuopio. [Viitattu 2014-10-22] Saatavissa:
http://www.scandichotels.fi/Hotels/Suomi/Kuopio/Scandic-Kuopio/?hotelpage=overview#.VEesl_I_uSo

Scandichotels www-sivusto. Hotellit. Scandic Kuopio. Huoneet. [Viitattu 2014-10-22] Saatavissa:
<http://www.scandichotels.fi/Hotels/Suomi/Kuopio/Scandic-Kuopio/?hotelpage=rooms&roomid=1265>

Scandichotels www-sivusto. Uutiset. Scandicille kunnianosoitus vastuullisesta liiketoiminnasta. [Viitattu: 2014-11-06] Saatavissa:
http://www.scandichotels.fi/Global/Press%20releases%202009/PM%20Scandic%20palkittiin%20vas-tuullisesta%20liiketoiminnasta_FIN.pdf

Scandichotels www-sivusto. Ympäristö ja kestävä kehitys. [Viitattu 2014-10-15] Saatavissa:
<http://www.scandichotels.fi/settings/Side-foot/About-us-Container-/Vastuullista-elamaa/>

Scandichotels www-sivusto. Ympäristötöyömmme. [Viitattu 2014-10-20] Saatavissa:
<http://www.scandichotels.fi/settings/Side-foot/About-us-Container-/Vastuullista-elamaa/Ymparistotyomme/>

Vihreäpolku www-sivusto. Kestävä kehitys. [Viitattu 2014-11-04] Saatavissa:
http://www.vihreapolku.info/kestava_kehitys/parempia_valintoja_-_turkulaisen_toiminta-_ja_kulutusopas/tunnistetaan_ymparistomerkit

VILKKA, Hanna ja AIRAKSINEN Tiina. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Virtuaali- ammattikorkeakoulun www-sivusto. 2006. [Viitattu 2014-10-22] Saatavissa:
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Ympäristöhallinnon www-sivusto. 2013. Kulutus ja tuotanto. Ympäristömerkit. [Viitattu 2014-11-04] Saatavissa: http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Tuotesuunnittelu_ja_tuotteet/Ymparistomerkit